

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการดำเนินงานด้านวิชาการสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาหาสารคาม เขต 2 อำเภอพยัคฆ์มณฑลพิสัย ผู้วิจัยขอเสนอตามลำดับดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษา

1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

1.2 หลักการบริหารสถานศึกษา

2. การบริหารงานวิชาการ

2.1 ความหมายการบริหารงานวิชาการ

2.2 ความสำคัญของงานวิชาการ

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ

2.4 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

2.4.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.4.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้

2.4.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

2.4.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.4.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

2.4.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2.4.7 ด้านการนิเทศการศึกษา

2.4.8 ด้านการแนะนำและการศึกษา

2.4.9 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.4.10 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

2.4.11 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ

สถานศึกษาอื่น

2.4.12 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่นักศึกษา ครอบครัว

องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

3. การพัฒนาและส่งเสริมทางค้านวิชาการ

3.1 การพัฒนาระบวนการเรียนการสอน

3.2 การจัดสอนชั่วโมงเสริม

3.3 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน

3.4 การจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร

3.5 การพัฒนาครุยทางค้านวิชาการ

3.6 การอบรมหรือฝึกอบรมทางค้านวิชาการ

3.7 การสร้างบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา

3.8 การส่งเสริมการวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศไทย

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การบริหารสถานศึกษา

1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการบริหารและจัดการศึกษาโดยเน้นไปที่การสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานของหลักสูตร ความหมายของการบริหารสถานศึกษา ได้มีผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เสถียร เปรินทร์ (2542 : 27) สรุปว่า การบริหาร โรงเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหาร โรงเรียน และครุ-อาจารย์ดำเนินการร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการบริหาร โรงเรียน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาแก่ส่วนราชการในสังคมตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

นิคม พลบูรณ์ (นิคม พลบูรณ์. 2542 : 9; อ้างอิงมาจาก พนัส หันนาคินทร์. 2529 : 9) กล่าวว่า การบริหาร โรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนวย ตลอดจน ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่หรือคาดว่าจะมี จัดดำเนินงานของโรงเรียน ให้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

นิพนธ์ กินวงศ์ (2543 : 56) ได้สรุปว่า เป็นกระบวนการบริหารที่มุ่งให้การกิจทางการศึกษาที่ต้องปฏิบัติบรรลุจุดมุ่งหมาย โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะกำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเสริฐชัย พิสาครรัมย์ (2543 : 14) สรุปว่า การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ก็ตามภายในโรงเรียน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และบุคลากรอื่น หรือการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีการบริหารงานปกครอง การบริหารทั่วไป การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานบริการ การบริหารงานเกี่ยวกับชุมชน และการบริหารด้านอาคารสถานที่ ทั้งนี้ ต้องมีการใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

สรุปว่า การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษานั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหาร และการให้ความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครู-อาจารย์และผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และได้มาตรฐาน

1.2 หลักการบริหารสถานศึกษา

สมโภชน์ นพคุณ (2541 : 19-22) กล่าวถึงหลักการบริหารดังนี้

1. การบริหาร – ผู้นำ (Management Leadership) ผู้บริหาร / ผู้นำ

เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะเป็นผู้นำองค์กรเพื่อสร้างระบบการบริการที่ดีแก่ลูกค้า (นักเรียน / ชุมชน) และเพื่อการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ

2. การบริหารคน (Staff Management) เป็นระบบการจัดการทรัพยากรบุคคล

ในโรงเรียน ในสถานศึกษา เพื่อส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงาน (ครูอาจารย์) ได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย

3. นโยบายและกลยุทธ์การบริหาร (Policies and Strategic) เป็นการกำหนด และพัฒนาวิสัยทัศน์จุดประสงค์ของการดำเนินธุรกิจขององค์กร (Mission Statement) และนโยบาย กลยุทธ์ในการดำเนินงานให้บรรลุผล

4. การจัดการทรัพยากรในการปฏิบัติงานในโรงเรียน (Resources Management)

จัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและคุ้มค่า ลดการสูญเสียทรัพยากร โดยแบ่งปัน ประโยชน์ มีระบบวิธีจัดการข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด

5. กระบวนการปฏิบัติงาน (Processes) โรงเรียนมีการจัดโครงสร้างสะท้อนถึงลักษณะงานที่ปฏิบัติ และมีกระบวนการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นระบบ โครงสร้างรูปแบบใหม่ที่ส่งผลต่อกระบวนการทำงานจะมุ่งในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการแก่ลูกค้า ประชาชนผู้ซึ่งมีความต้องการ (Demand) หลากหลาย

6. ความพึงพอใจของครุ (Staff Satisfaction) เป็นผลจากองค์ประกอบที่ 5 ประการข้างต้น ก่อให้เกิดเป็นผลงาน เกิดสัมฤทธิผลตามเป้าหมาย

7. ความพึงพอใจของลูกค้า / ประชาชน (Customer / People Satisfaction) ที่สำคัญถึง นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน เป็นผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติหรือ การบริการขององค์กร (โรงเรียน)

8. ผลกระทบต่อสังคม / ท้องถิ่น (Impact on Society) วิเคราะห์จากห้องถิน / สังคม มององค์กร (โรงเรียน) เป็นอย่างไร ต่อกระบวนการบริหารจัดการและผลผลิตที่ส่งผลต่อสังคมนี้ ๆ

9. ผลลัพธ์จากการบริหารจัดการ (Business Result) เป็นผลรวมทั้งหมดขององค์ประกอบที่ 8 ที่กล่าวมาและเป็นไปตามที่คาดหวัง บรรลุผลสัมฤทธิ์โดยการทดสอบจากแนวคิดและหลักการการบริหารที่ 9 ประการ สรุปได้ว่าสถานศึกษาที่บริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน สามารถวิเคราะห์ ตรวจสอบได้ จัดเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งย้อมทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาที่ทำให้สามารถบริหารสถานศึกษารรุ鞠เป้าหมายที่คาดหวังได้ง่าย แต่การบริหารจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จย่อมต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีเป้าหมายการพัฒนาและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานของสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ

อุทัย บุญประเสริฐ (2542 : ก-ง) ได้กล่าวถึงหลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยสรุปหลักสำคัญได้ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จะเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่สถานศึกษา โดยมีความเชื่อว่า สถานศึกษาคือ หน่วยงานสำคัญของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็ก

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) คือการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ในการจัดการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการ

บริหารจัดการคิดและตัดสินใจร่วมกันเพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษา

3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ด้านหน้าของสื่อเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรุนแรงรวดเร็ว จากการศึกษาการจัดการศึกษาในรูปแบบเดิมที่มาจากการส่วนกลางซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริงของชุมชนท้องถิ่น ได้ การยืนยันอำนาจการตัดสินใจน่าจะเป็นแนวทางที่ตอบสนองและสอดคล้องกับการจัดการศึกษามากกว่า

4. หลักการบริหารตนเอง (Self-Managing) เป็นหลักการความเชื่อที่ว่า การบริหารงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสามารถทำได้หากายวิธี ส่วนกลางน่าจะมีหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมาย แล้วให้โรงเรียนมีวิธีการหรือระบบการจัดการบริหารด้วยตนเอง โดยขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงสุดกว่าเดิม

5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) โดยหลักการที่ว่าส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและคุณมาตรฐานแล้ว มีองค์กรอิสระหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐาน นโยบายของชาติซึ่งมีความเชื่อว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน น่าจะทำให้การบริหารโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น

สรุปว่า หลักการบริหารโรงเรียนที่ดีนั้นจำเป็นที่ผู้บริหารต้องรู้ทฤษฎีการบริหาร และนำทฤษฎีมาปฏิบัติได้ประสบผลสำเร็จ ประกอบกับการมีภาวะผู้นำที่ดีและที่สำคัญ คือ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. การบริหารงานวิชาการสถานศึกษา

2.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

จากการศึกษาการให้ความหมายและความสำคัญของการบริหารงานวิชาการทำให้ทราบว่ามีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ผู้วิจัยอนึ่งเสนอ ดังนี้
กมล ชิสากา (2540 : 82) ได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการว่า การบริหารกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

พิชัย เส่งยมจิตต์ (2542 : 3) ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการไว้ว่าดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ที่จะนำ

ทรัพยากรในการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหาร ในการจัดกิจกรรมการพัฒนา หรือปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

2. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้อำนาจที่มีอยู่ใน

การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

3. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง ศิลป์ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา หรือปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด

สรุป จากความหมายดังกล่าว การบริหารงานวิชาการเป็นการใช้ความรู้และศิลปะในการพัฒนาหรือปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

2.2 ความสำคัญของงานวิชาการ

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 25) ได้ให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการว่า เป็นงานหลัก มีลักษณะคล้ายส่วนที่เป็นร่างกายของคนหรือของเด็ก เป็นส่วนงานที่ใหญ่ที่สุดของระบบ เป็นงานที่เป็นหัวใจของโรงเรียน และมีหลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด ของงานวิชาการที่ใช้กำกับการจัดระบบการทำงานของโรงเรียน และใช้กำกับกระบวนการดำเนินงานในส่วนต่างๆ ของโรงเรียนให้ตอบสนองและสนับสนุนการทำงานวิชาการของโรงเรียน คือ ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ให้ได้คนที่คือเป็นคนที่สมบูรณ์ งานวิชาการจึงได้ลายเป็นงานที่เป็นศูนย์กลางของโรงเรียนครอบคลุมโรงเรียนทั้งระบบทั้งโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนใดที่งานวิชาการก้าวหน้าโรงเรียนนั้นมักจะมีชื่อเสียงเป็นที่นิยม เป็นที่ยอมรับ ผลงานที่เป็นสภาพสุดยอดทางวิชาการที่แท้จริงของโรงเรียน คือ การเป็นโรงเรียนที่เต็มไปด้วยบรรยายกาศของการเรียนรู้ เน้นไปด้วยโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาของเด็ก

พิชัย เส่งยมจิตต์ (2542 : 54-55) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษานั้นว่าเป็นงานหลักของสถาบัน เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบัน การศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ การจัดการศึกษาของสถาบัน เป็นการวางแผนพื้นฐานในการพัฒนาคน การที่จะได้คนที่มีคุณภาพหรือไม่อ่อนแรง หรือไม่เข้มแข็งกับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ งานจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ผู้บริหารสถาบันจะต้องทราบนักและเห็น

ความสำคัญของงานวิชาการ เข้าใจระบบและขอบข่ายงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นงานวางแผน งานวิชาการการจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การบริหารวิชาการ การจัดกิจกรรม เสริมประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง มีการจัดระบบงาน นิเทศงาน ติดตาม และพัฒนางานวิชาการ ถ้าผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสามารถพัฒนางานดังกล่าวให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลที่บังเกิดขึ้นจะปรากฏที่ผู้เรียน สังคม และประเทศชาติ การงานจัดบริหารต่าง ๆ นี้ ก็คือ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพนั่นเอง

สรุป งานวิชาการนับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนต่างยอมรับ ทั้งนี้ เพราะว่า งานวิชาการเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคน หรือผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และพร้อม ออกไปเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ

พิชัย เสี่ยมจิตต์ (2542 : 6) ได้สรุปแนวคิดหลักการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้

1. การวางแผนงานวิชาการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือนโยบาย ที่จะทำให้งานวิชาการมีระบบ
2. การจัดโครงสร้างบริหารงานวิชาการ การกำหนดบทบาทหน้าที่ ของบุคลากรจะทำให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติ
3. การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติจะทำให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. การมีเอกสารในชุดมุ่งหมายจะทำให้การดำเนินการสอดคล้องสัมพันธ์และ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
5. การมีวินัยของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการจะสามารถทำให้งาน ดำเนินไปได้ดี
6. บุคลากรทุกคนต้องการข้อมูลและกำลังใจในการปฏิบัติงาน
7. การประสานงาน ความสามัคคี ความมีมนุษยสัมพันธ์และความร่วมมือ ย่อมนำมาซึ่งความสำเร็จของหน่วยงาน
8. ศูนย์คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น สำหรับงานวิชาการ
9. การติดตามและประเมินผล เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนางานวิชาการ

10. การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงเป็นต้องใช้ศาสตร์ ศิลป์ และเทคนิคในการบริหารงาน ในฐานะผู้บริหาร โรงเรียน จำเป็นต้องมีนโยบายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนครู และนักเรียนได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งนบทบาทของผู้บริหารควรมีดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 17)

1. ส่งเสริมและพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้มีหนังสือที่ทันสมัย จำนวนมาก เพียงพอ มีสื่อเทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลความรู้ต่าง ๆ มีระบบการค้นคว้าทั้งภายนอกและภายใน
2. จัดและคุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เช่น ป้ายนิเทศ สวนสมุนไพร บรรยายการเรียนรู้ในห้องเรียน และในบริเวณโรงเรียน ได้ดำเนินอย่างเป็นระบบต่อเนื่องสม่ำเสมอ
3. ส่งเสริมบรรยายการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของโรงเรียนให้มากที่สุด เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์
4. รณรงค์ให้โรงเรียนจัดกระบวนการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เช่น ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนให้มากที่สุดสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่ผู้เรียน สร้างปรัชญาการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น
5. จัดบริการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเพียงพอ รวมทั้งประสานงานกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้ไปใช้ในการศึกษาค้นคว้า
6. จัด และดำเนินการร่วมกับองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสไปทัศนศึกษา
7. สนับสนุนส่งเสริมให้มีการสำรวจ ทำสารสนเทศ และประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อให้ครูใช้กิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างกว้างขวาง
8. นิเทศ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนทุกปี สรุปว่า ผู้บริหารกับงานวิชาการเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการจัดการที่ชัดเจนทั้งในด้านกฎที่ต้องคุ้มครองในเรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดคุณภาพแก่นักเรียนและนักเรียนจะต้องได้รับประสบการณ์ที่เพียงพอแก่การเรียนเพื่อที่ดีของประเทศไทย อิกพัจฉุนในการยอมรับในการจัดการของผู้บริหาร โดยการใช้ศักยภาพของความเป็นผู้บริหารที่มีศาสตร์และศิลป์

2.4 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 34) ได้เสนอขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา 12 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้
3. ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโฉนดผลการเรียน
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. ด้านการนิเทศการศึกษา
8. ด้านการแนะนำการศึกษา
9. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว

องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2.4.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ประดิษฐ์ ทองคำปลิว (2541 : 7) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ บุคลากร ทุกฝ่ายต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ ดำเนินการศึกษาทำความเข้าใจ หลักสูตรต้องมีมาตรฐาน สำคัญ คือ ศึกษาเพื่อนำไปใช้อย่างถูกต้อง เกิดผลดีต่อผู้เรียนอย่างชัดเจนและก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกอย่าง ควรดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและวางแผนการสอน
2. วิเคราะห์หลักสูตร และวางแผนการสอน
3. เผยแพร่แผนการสอน
4. สร้างงานที่ใช้ประกอบการสอน
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน
6. รวบรวมและบันทึกผลการสอน
7. พิจารณาการสอน เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งต่อไป
8. สรุปผลและรายงานผลการสอน

กรณวิชาการ (2543 : 101) ได้กำหนดสาระสำคัญในหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สรุปได้ดังนี้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลาง
หรือหลักสูตรระดับชาติที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา
มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปตามแนวนโยบายการจัด
การศึกษาของประเทศไทย กล่าวคือ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้น
ความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสามัคคี เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับ
การศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริม
ให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ
เวลา และการจัดการเรียนรู้ สามารถจัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย
และสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้
ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง ปฏิบัติตาม
ตามหลักธรรมของศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมพึงประสงค์ มีความคิดสร้างสรรค์
ไฟรุ่ง ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า มีความรู้อันเป็นสามัคคี รู้เท่าทัน
การเปลี่ยนแปลงและทักษะในการดำเนินชีวิต รักการออกกำลังกาย คุ้มครองสุขภาพ
และบุคลิกภาพที่ดี มีค่านิยมเป็นผู้ดีมากกว่าเป็นผู้บริโภค ภูมิใจในความเป็นไทยและยึดมั่น
การปกป้องระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการ
อนุรักษ์ภาษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิพา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนา
สิ่งแวดล้อมมีความรักประเทศชาติและห้องถีน มุ่งทำประโยชน์และสิ่งที่ดีงามให้สังคม

โครงสร้างของหลักสูตร กำหนดไว้ 5 ส่วน คือ

1. ระดับชั้น หลักสูตรกำหนดเป็น 4 ชั้น ตามระดับพัฒนาการ
ของผู้เรียน คือ ชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
ชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6
2. สารการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ
เรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน หลักสูตรกำหนดสาระ
การเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ไว้ 8 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ภาษาไทย

2.2 คณิตศาสตร์

2.3 วิทยาศาสตร์

2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.6 ศิลปะ

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.8 ภาษาต่างประเทศ

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนา

ความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนวแนวและกิจกรรมนักเรียน เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ขุกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์

4. มาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตาม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดไว้เป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐาน

การเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียน

เรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

5. เวลาเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการ

จัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

ป.1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง เคลื่อน

วันละ 4-5 ชั่วโมง

ป.4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง เคลื่อน

วันละ 4-5 ชั่วโมง

ม.1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง เคลื่อนวันละ

5-6 ชั่วโมง

ม.4-6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง เนื่องจากต้องมีเวลาเรียนที่ต้องมีการเดินทางไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยคำนึงถึงสภาพปัจจัยทางกายภาพและสุขภาพของผู้เรียน

การจัดหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบ 12 ปี และเมื่อจบการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นของสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม และจำนวนเวลาเรียนอย่างกว้าง ๆ สถานศึกษาต้องนำโครงสร้างดังกล่าวมาใช้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยคำนึงถึงสภาพปัจจัยทางกายภาพและสุขภาพของผู้เรียน เมื่อจบการเรียนรู้ รายวิชาใหม่ ๆ รายวิชาที่มีความเข้มข้นอย่างหลากหลายให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการและความแข็งแกร่งของผู้เรียน ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้สถานศึกษาต้องจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เป็นหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาใหม่ ๆ รายวิชาที่มีความเข้มข้นอย่างหลากหลายให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเลือกสาระการเรียนรู้จาก 8 กลุ่ม ในช่วงชั้นที่ 2,3 และ 4 ส่วนช่วงชั้นที่ 1 ควรเรียนเฉพาะรายวิชาพื้นฐานก่อน

การจัดหลักสูตรช่วงชั้นที่ 1 และ 2 (ป.1-3 และ ป.4-6) เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณภาพชีวิตกระบวนการเรียนรู้สังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิด คำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสารและพื้นฐานการเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย ศติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3) เน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความสนใจ ความสนใจของตนเอง การพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความคิงาม ความรับผิดชอบ การสร้างเสริมสุขภาพของตนเองและบุตร พัฒนาภูมิใจในความเป็นไทย เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-6) เน้นให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยี

การจัดเวลาเรียน สถานศึกษามาตรฐานจัดเวลาเรียนได้ยึดหยุ่นตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปีโดย ป.1-3 ป.4-6 และ ม.1-3 จัดเวลาเรียนเป็นรายปี ส่วน ม.4-6 จัดเวลาเรียนเป็นรายภาคและมีการคิดน้ำหนักของรายวิชาเป็นหน่วยกิต (40 ชั่วโมง / ภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา 1 หน่วยกิต)

การจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนจะต้องใช้รูปแบบ / วิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้จากการธรรมชาติ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เรียนรู้แบบบูรณาการ และเรียนรู้คุณธรรม

สรุปว่า การบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ที่ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกระดับจะต้องช่วยกันดำเนินการ หลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาที่เป็นเครื่องม่งชี้ว่า อนาคตของเยาวชนไทยจะเป็นผลเมื่อย่างไรตามที่สังคมต้องการ

2.4.2 ด้านการพัฒนาระบวนการเรียนรู้

การพัฒนาระบวนการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาทางด้านการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนตามหลักสูตรและการพัฒนาครุค้าวิชาการ กรมสามัญศึกษา ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. จัดവิธีการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ให้ครู-อาจารย์ ดำเนินการตามแนวทางที่ถูกต้อง ติดตามคุณภาพให้ครู-อาจารย์ ได้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ครบถ้วนเรียบร้อย ดำเนินการให้ครูผู้สอนทุกคนต้องมีแผนการสอนรายวิชาให้ครูทุกคนทำบันทึกการสอนรายคานและสอนตามบันทึกการสอน มีระบบติดตาม ตรวจสอบบันทึกการสอน สมุด รบ.3-ต, รบ.3-ป, ปพ.5 มีระบบติดตามคุณภาพการสอนซ่อมเสริม ทั้งตารางสอนและ nokta รายงาน

2. ศึกษาวิเคราะห์แผนการเรียนและนักเรียนที่เรียนตามแผนการเรียน จัดแผนการเรียนตามสภาพความเหมาะสม ความพร้อมของโรงเรียน และให้สนอง ความต้องการท้องถิ่นผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน แล้วจะต้องมีการติดตามศึกษาวิเคราะห์ ทั้งแผนการเรียนที่จัดและนักเรียนที่เรียน เพื่อเตรียมตอบปัญหา ข้อควรแก้ไข ตรวจสอบ ความพยายามในการใช้แหล่งวิชาการและสถานประกอบการ ช่วยในการจัดการเรียนการสอน ทั้งวิชาสามัญและวิชาอาชีพติดตามจัดทำบัญชีแหล่งอาชีพท้องถิ่น สถานประกอบการ แหล่งวิชาการ ทุกรายปี

3. รับผิดชอบศูนย์คุณภาพฯ เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและควบคุมเอกสารวิชาการ ต่าง ๆ ในสำนักงาน ฝ่ายวิชาการและศูนย์พัฒนาวิชาชีพครู วางแผนบริการครู-อาจารย์ ผู้สอนให้มีวัสดุอุปกรณ์ สื่อทางการศึกษาต่าง ๆ คุณภาพที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เอกสารวิชาการต่าง ๆ หนังสือประกอบการเรียนการสอนของนักเรียน จัดบริการให้ไปใช้ หรือยืมมาใช้สื่อการเรียนการสอนในท้องถิ่น จัดสวัสดิการ การให้บริการต่าง ๆ เพื่อให้

ครู-อาจารย์ ได้มาทำงานเต็มเวลาเต็มความสามารถและเกิดความพึงพอใจ

4. จัดวาระระบบพัฒนาการจัดการด้านการเรียนการสอนด้วยกิจกรรม

การปฏิบัติให้มีการทดสอบ การศึกษาด้านคว้า การสอนรูปแบบต่าง ๆ ดำเนินการพัฒนาระบบห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน คือ ห้องสมุดรายวิชา จัดระบบ “ศูนย์สื่อสารการเรียนการสอน” ในห้องรายวิชา ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าประมวล การแข่งขัน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน จัดระบบให้ความรู้ด้านข่าวสารวิชาชีพข้อมูลสถิติที่เป็นปัจจุบัน ให้นักเรียนได้ศึกษาเป็นระยะ โดยการจัดป้ายนิเทศ นักเรียนได้อ่าน จดบันทึกเป็นความรู้เสริมการเรียนการสอนในห้องเรียน

5. ดำเนินการส่งเสริมให้ครู-อาจารย์ผู้สอนมีระบบการสร้าง ผลิตวัสดุ อุปกรณ์ จัดให้มีการดำเนินงานจัดทำสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียนโปรแกรมการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาต่าง ๆ

6. จัดให้มีระบบควบคุม ติดตามคุณภาพ การดำเนินงานด้านการเรียนการสอน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน จัดให้มีการติดตามประเมินผลการเข้าสอนของครู การปฏิบัติงานของครูด้วยข้อมูลสถิติ การเข้าสอนรายวัน เก็บข้อมูลสถิติรายวัน รวบรวม ในรอบสัปดาห์และติดตามผลดำเนินการประเมินผล การปฏิบัติงานตามแบบประเมินผล ของโรงเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง มีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อสอบ วิเคราะห์ผลการสอน

7. จัดระบบพัฒนาครูผู้สอน เพื่อส่งเสริมความรู้และความก้าวหน้า จัดปฐมนิเทศและนิเทศภายในการปฏิบัติงานวิชาการ จัดประชุมปฏิบัติการก่อนเปิดภาคเรียน โดยใช้วิทยากรทั้งภายในและภายนอก ให้คณาจารย์ได้เรียนรู้ได้ประชุมปฏิบัติการ โดยการทำงานวางแผนการสอนร่วมกัน จัดทำบันทึกการสอนร่วมกัน จัดทำสื่อการสอน จัดให้คณาจารย์ไปศึกษาดูงาน ไปทัศนศึกษา ส่งคณาจารย์ไปเข้าประชุมสัมมนา เข้าฝึกอบรมหรือไปศึกษาต่อ จัดทำเอกสารวิชาการ เอกสารส่งเสริมความรู้และแนวปฏิบัติ เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชาของครูผู้สอนและติดตามประสานประโยชน์ ให้คำปรึกษา ช่วยแก้ปัญหาให้ครู-อาจารย์ นิสิต นักศึกษาฝึกสอน ตลอดจนให้สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้ถูกต้องครบถ้วนด้วยความสามารถรื่นเริงรื่อข

การปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารการศึกษา หรือบริหารโรงเรียน เพราะในปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีทั้งวิทยาการและ

เทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้น ในด้านการศึกษาเกี่ยวกับ เทคนิคสูตร เนื้อหา วิธีการสอน และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้ทันกับวิทยาการที่ก้าวหน้า สถานศึกษาใดที่ต้องขึ้นมาแล้วไม่ค่อยปรับปรุงเกี่ยวกับการเรียนการสอนเลย โรงเรียนหรือสถานศึกษาแห่งนั้นย่อมต้องล้าสมัย เพราะวิทยาการต่าง ๆ ได้ก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ดังกล่าวแล้ว ผู้บริหารในฐานะผู้รับผิดชอบในสถานศึกษาจึงต้องพิจารณาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นค้านเนื้อหา วิธีสอน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนผู้บริหารจะต้องติดตามคุณอย่างใกล้ชิด และให้คำแนะนำหรือวิธีการปรับปรุงให้ดีขึ้น

สนั่น มีสัตย์ธรรม (2540 : 198) ให้ความหมายของการนิเทศการเรียน การสอนว่าการนิเทศการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ กับผู้รับการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน โดยผ่านตัวกลางคือครุและบุคลากร ทางการศึกษา

1. การนิเทศการศึกษา เป็นการช่วยเหลือแนะนำหรือปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครูให้ดีขึ้น นอกเหนือจากศึกษานิเทศโดยตรงแล้ว ผู้บริหาร โรงเรียน หรือครูใหญ่ จะเป็นผู้ทำหน้าที่ได้ที่สุด โดยทำงานร่วมกับครู เพื่อช่วยเหลือแนะนำและช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งที่จะได้ทำการนิเทศได้แก่ สิ่งต่อไปนี้

- 1.1 เกี่ยวกับแผนการสอนและการปฏิบัติตามแผน
- 1.2 เกี่ยวกับการควบคุมนักเรียนและระเบียบวินัยในห้องเรียน
- 1.3 เกี่ยวกับวิธีการสอนโดยใช้เทคนิคใด เหมาะสม หรือไม่มีการจัดกลุ่มนักเรียนอย่างไร

- 1.4 การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน เพื่อสูงไว้ให้เด็ก เกิดการเรียนรู้เหมาะสมเพียงใด
- 1.5 การบันทึกและรายงานผลการเรียนมีความเหมาะสมเพียงใด
2. การฝึกอบรม เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนและการทำงานของครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น ปัจจุบันวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้เข้ามายิ่งใหญ่มากขึ้น ครูมีความจำเป็นต้องแสวงหาและได้รับความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องจัดดำเนินการให้มีการฝึกอบรมขึ้น เพราะการฝึกอบรมช่วยทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่

ของตนเองคือขึ้น เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงานการประชุมอบรมจะช่วยແຄບປັດຍ ความคิดเห็นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นช่วยไม่ให้ครูเป็นคนล้าสมัยไม่เนื้อຍชา มีความกระตือรือร้นในการทำงาน นอกจากนี้ยังเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีแก่คณะครุคัวข สำหรับการส่งเสริมการฝึกอบรมครูให้มีสมรรถภาพในการทำงานนั้น อาจปฏิบัติได้ดังนี้

1. ศึกษาไปพร้อมกับการปฏิบัติงาน
2. ปฐมนิเทศและประชุมชี้แจง
3. ให้ทำงานในฐานะผู้ช่วย
4. ให้ฝึกงานโดยมอนามายให้ปฏิบัติจริง ๆ
5. ส่งเข้ารับการฝึกอบรมระยะสั้น
6. ส่งไปศึกษาต่อทั้งภายในและภายนอกประเทศ
7. ส่งไปเรียนบางวิชาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันต่าง ๆ บางเวลา
8. มอบหมายตำแหน่งหน้าที่พิเศษให้ทำ
9. ให้การนิเทศภายใน
10. ประชุมครุก่อนเบิกภาคเรียน
11. จัดประชุม อบรม หรือสัมมนาครุหัวหน้าหมวดวิชาหรือครุ

ในแต่ละสาขาวิชา

12. ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้ห้องสมุดให้เป็นประโยชน์

สรุป จากแนวคิดข้างต้น การพัฒนาระบวนการเรียนรู้เป็นการปฏิบัติงานทางด้านวิชาการที่สำคัญอย่างหนึ่ง เนื่องจากสภาพสังคมความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสถานการณ์รอบ ๆ ตัว เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ของโลกตลอดเวลา ดังนี้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมงานด้านวิชาการให้กันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

2.4.3 ด้านการวัดผลการประเมินผลและการเทียบโฉนด

การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องของกระบวนการเรียน การสอน ซึ่งมีการประสานสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก และมีความสำคัญต่อการวัดผล การศึกษา ทำให้ทราบถึงการพัฒนาการของผู้เรียนว่าเป็นอย่างไร มีจุดเด่นตรงไหน มากน้อยเพียงใด รวมทั้งตัวผู้สอนด้วย เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น นักวิชาการและนักการศึกษาให้ความหมายไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช (2538 : 59) การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินใจ คุณค่าของวัตถุ เหตุการณ์หรือบุคคล โดยวิเคราะห์จากข้อมูลซึ่งได้ มาจากการวัด และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ว่าการประเมินผล เป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา และ จะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชานั้น ๆ โดยทั่วไปมักจะแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2540 : 108)

1. การประเมินผลก่อนเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบความรู้ พื้นฐานและเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน ถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญที่ครุต้องประเมิน ก่อนเรียนเพื่อคุ้ว่านักเรียนส่วนมากมีความรู้พื้นฐานหรือไม่ หรือมีพฤติกรรมก่อนการเรียน อย่างไร เพียงใดพร้อมที่จะเรียนต่อไปได้หรือไม่ เพราะนักเรียนย่อมมีความรู้ความสามารถ แตกต่างกัน ถ้านักเรียนมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอ ครุควรสอนเพิ่มเติมก่อนการเรียน เรื่องนั้น ๆ

2. การประเมินผลกระทบทางเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงแก้ไขการเรียน เป็นการประเมินผลที่ใช้ระยะเวลาบานตอนภาคเรียนและมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะ การประเมินผลในระบบอิงเกณฑ์วิธีนี้ ต้องประเมินผลหลังการสอนจบแต่ละบทเรียน หรือ อาจจะประเมินผลสองครั้งต่อไปกับการเรียนการสอน เรียกว่าการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาที่กำหนดไว้ในแต่ละบทเรียนเป็นหลัก เพื่อ ล้านหาข้อบกพร่องหรือปรับปรุงซึ่งมีเสริมให้กับนักเรียน นอกจากรันีอาจนำผลการวัดไปใช้ เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินผลการเรียนปลายภาคเรียนด้วย

3. ประเมินผลหลังเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินผลการเรียน ครุผู้สอนต้องประเมินผลให้ครอบคลุมทุกเนื้อหาและทุกจุดประสงค์ อาจทำเฉพาะจุดประสงค์ ที่สำคัญ ๆ หรือพิจารณาที่นักเรียนพึงมีเมื่อสิ้นภาคเรียนแล้วหรือจุดประสงค์ปลายทาง ที่เป็นตัวแทนของจุดประสงค์ทั้งหมดมาประเมิน เพื่อจะคุ้มครองการเรียนโดยสรุปว่าเป็นอย่างไร หรือนักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด เรียกว่า การประเมินผลรวม (Summative Evaluation)

2.4.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

บัญชา อึ้งสกุล (2541 : 59-60) ได้กล่าวว่า การนำผลการวิจัยไปใช้ปฏิบัติ มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติได้นั้น จำเป็นที่หน่วยงานทุกหน่วยงาน ได้มีการ ส่งเสริมให้มีการนำผลการวิจัยไปใช้ โดยให้มีการกระทำควบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน ทางการศึกษา เพื่อนำข้อค้นพบจากผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาหรือ แก้ปัญหาทางการศึกษาที่กำลังประสบอยู่ ซึ่งผู้บริหารทุกระดับต้องมีการสร้างบรรยากาศ ที่เกื้อกูลต่อการวิจัยทางการศึกษา จนกระทั่งเกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การพัฒนา การศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเป้าหมายของหลักสูตรยิ่งขึ้น ได้แก่

1. ทุก ๆ หน่วยงานการศึกษาจะต้องมีนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนต่อการ กำหนดบทบาทและหน้าที่ในการนำเทคนิคการวิจัยนำหน้าการพัฒนาระบวนการเรียน การสอนเพื่อให้เกิดการพัฒนาครุให้เป็นครูมืออาชีพทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแท้จริง
2. หน่วยงานต้นสังกัดที่มีโรงเรียนอยู่ในความควบคุมจะต้องกำหนดเป็น นโยบายหลักที่ชัดเจนว่าการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนบนพื้นฐาน ของผลการวิจัยเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตามภาระหน้าที่จะละเอีย ญได้
3. ผู้บริหารในหน่วยงานทางการศึกษาจะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริม และชี้วิธีให้ครูเกิดความต้องการในการสร้างสรรค์ผลงาน ทั้งเพื่อประโยชน์ต่อการเรียน การสอนและการเดินตามแผนแห่งหน้าที่การทำงาน
4. การเน้นให้ทุก ๆ หน่วยงานทางการศึกษาตั้งแต่ระดับผู้บริหารตลอดจน ถึงระดับผู้ปฏิบัติได้ทราบถึงความสำคัญของการทำวิจัยกับการพัฒนาการเรียนการสอน โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาจะต้องมีครูผู้นำทางการวิจัยในทุก ๆ สถาบันการศึกษา
5. การให้มีการอบรม ประชุม สัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจกับครุอาจารย์ ผู้สอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งชี้แนะแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการของ การวิจัยให้ไปในทิศทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละห้องเรียน
6. การให้ความสำคัญต่อกฎในสถาบันการศึกษาที่ได้ผลิตผลงานการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่รัฐมอบให้ โดยการเผยแพร่ เกี่ยวกับคุณของครูผู้ทำการวิจัย การคัดเลือกผลการวิจัยที่ดีเด่นทั้งในระดับจังหวัด เนตการศึกษา และประเทศ

7. การให้มีการปลูกฝังจริยธรรม และจรรยาบรรณของนักวิจัยในท้องถิ่น เพื่อสร้างความรักและศรัทธาต่อการพัฒนาการวิจัย

8. การจัดให้มีชุมชนครุภูมิทำวิจัยและนักวิจัยในแต่ละจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานกิจกรรมการวิจัยกับการพัฒนาการเรียนการสอนในท้องถิ่น

9. การจัดทำเอกสารเป้าหมายของการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายการวิจัย ที่แข่งให้ผู้อื่นในเครือข่ายการวิจัยทุกระดับทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจในการทำงานวิจัย

10. การสร้างระบบการประสานงานของเครือข่ายการวิจัยที่ชัดเจน โดยพิจารณาถึงปัญหาอุปสรรคและความต้องการทั้งในระดับปฏิบัติ และระดับบริหาร ในแต่ละหน่วยงานการศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

วัลลภ กันทรัพย์ (2541 : 55) ได้กล่าวว่า ถ้าเราจะส่งเสริมหรือริเริ่มใหม่ การวิจัยในสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทสำคัญทั้งในการริเริ่ม และดำเนินการ คือ ส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบ และนำผลการวิจัยไปใช้จริง หรือไม่ก็พยายามศึกษาผลงานวิจัยที่เขาทำอยู่แล้ว และนำมาใช้ในงานของตน เพื่อให้ การส่งเสริมประสบความสำเร็จ ผู้บริหารควรกระตุ้น ชี้นำ ทางทางเพิ่มเติมความรู้ความสามารถ ด้านการวิจัยให้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ติดตาม แสดงความสนใจ ตลอดจนรับทราบผลการวิจัยหรือ ผลการศึกษางานวิจัยของเขานอกจากนี้ผู้บริหารอาจควรฝึกให้เป็นคนที่ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูล หรือหลักฐานที่ชัดเจน ไม่ใช้แต่ความคิดเห็นของตนแต่ผู้เดียวลงมือทำวิจัย หรือริเริ่มใหม่ การวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนางาน หรือสถานศึกษา ซึ่งหมายถึงภาพรวมงานเชิงบริหาร หรืองานอื่น ๆ ที่ผู้บริหารต้องดูแล ในการทำวิจัยนี้อาจลงมือทำเองในฐานะผู้วิจัย หรือ แต่ตั้งคณะกรรมการขึ้นวิจัยโดยผู้บริหารเป็นผู้ร่วมคิดและตัดสินใจ คณะกรรมการเป็นผู้ลงมือทำ แต่ผู้บริหารต้องรับรู้ผลวิจัยและเป็นผู้นำผลวิจัยนั้นไปใช้ทั้งโดยตรงหรือส่งต่อให้ผู้ร่วมงานใช้

ยุทธนา ปฐมราชติ (2544 : 59) ได้กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครุภูมิที่ต้องจัดทำควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ที่ครุภูมิต้องใช้บูรณาการความรู้ ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ในการคิดค้นวิธีสอน สื่อ หรือนวัตกรรมต่าง ๆ ผสมผสานกับแนวคิดพื้นฐานของการวิจัย ในการประยุกต์ใช้เพื่อการวางแผนและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

กมล กฎประเสริฐ (2545 : 19) ได้กำหนดแนวปฏิบัติในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารการจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา

2. ส่งเสริมให้ครุศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

3. ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถานบันทึก

สรุปว่า การส่งเสริมการวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในปัจจุบัน เพราะการเตรียมการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง ทั้งสภาพนักเรียนและวิธีการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ วิจัยในการพัฒนาระบวนการต่าง ๆ

2.4.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอน ได้มีผู้ให้แนวคิด ไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2539 ข : 25) กล่าวถึง การส่งเสริมพัฒนาสื่อการเรียน การสอน ไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาศาสตร์ และ วัฒนธรรมเขตการศึกษาและกรมด้านสังกัด มีหน้าที่พัฒนาสื่อการเรียนการสอน โดยส่งเสริม ให้ห้องถ่ายทอดสื่อส่วนร่วมในการจัดทำหนังสื่อสำหรับนักเรียน จัดทำสื่อ อุปกรณ์ ทุกกลุ่ม ประสบการณ์และทุกรายวิชา เพื่อเสริมประสบการณ์ทุกระดับชั้น ให้สอดคล้องเกื้อกูลต่อการ พัฒนาชีวิต เศรษฐกิจและสังคมในแต่ละห้องถ่ายทอด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 12) กำหนดว่า สื่อที่ดีและเหมาะสมแก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ สื่อแวดล้อมที่อยู่รอบตัวผู้เรียน ของจริง สถานการณ์จริง รองลงไปคือ ภาพ หรือสถานการณ์จำลอง สื่อการเรียนการสอน อาจเป็นสื่อที่ช่วยจูงใจให้นักเรียนสนใจบทเรียนหรือทำให้เรียนรู้บทเรียนง่ายขึ้น ช่วยให้เกิด กระบวนการเรียนรู้ สื่อสำคัญที่ควรคำนึง คือ การใช้สื่อที่สอดคล้องเหมาะสมตาม สภาพห้องถ่ายทอด

ข้อมูลเรื่อง แผนงาน (2541 : 175) กล่าวว่า สื่อการสอนมีความสำคัญ
คือ

1. กระตุ้นความสนใจของนักเรียนต่อเรื่องที่จะเรียน
2. ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
3. ช่วยให้ประสบการณ์เป็นรูปธรรมแก่นักเรียน
4. ช่วยให้เรียนรู้ได้เร็ว
5. ช่วยสร้างบรรยายภาพที่ดี
6. ช่วยสร้างสถานการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้

2.4.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ บุนนาคสื่อหรือป้ายประกาศห้องสมุด ซึ่งถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ และมีผู้ให้ความหมายและกำหนดกิจกรรมของห้องสมุดไว้ ดังนี้

ตาม จันทสุนทร และคนอื่น ๆ (2538 : 18) กล่าวว่า ห้องสมุด เป็นแหล่งวิชาการเป็นที่รวมรวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ใช้ค้นคว้าเพิ่มเติม

สนอง เครื่องมาก (2539 : 1225) กล่าวว่า ห้องสมุด หมายถึงห้องสมุดของสถาบันการศึกษาทุกระดับมีเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของ การศึกษา โดยใช้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลาง

เฉลียว พันธุ์สีดา (2539 : 13-14) ว่าบทบาทห้องสมุดในการพัฒนา การศึกษาอย่างต่อเนื่องมีดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน การจัดการศึกษา ทุกระดับมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญสรุปได้ว่า
 - 1.1 ระดับอนุบาล เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก
 - 1.2 ระดับประถมศึกษา มุ่งพัฒนาร่างกาย อารมณ์ ทัศนคติ ปฏิปิณฑ์ ให้มีความพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
 - 1.3 ระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา เพื่อเตรียมคนเข้าสู่อุปกรณ์ศึกษา และสร้างนักวิชาชีพระดับกลางให้แก่ประเทศชาติ
 - 1.4 ระดับอุดมศึกษา เพื่อสร้างนักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง

2. ด้านส่งเสริมการเรียนการสอนตลอดชีวิต เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานที่สำคัญในสาขาวิชาต่าง ๆ และรู้วิธีศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้หลากหลาย ให้กวางขวางและลึกซึ้งคุณค่าของต่อไป

3. ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาค้นคว้าเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดสำหรับการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน การอ่านจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่ความรู้ทั้งมวล

สรุปว่า ห้องสมุดเป็นศูนย์รวมแหล่งวิทยาการ เอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอน ซึ่งมีการบริการเป็นการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด หรือผู้รับบริการ โดยมีบรรณาธิการที่รับผิดชอบ

2.4.7 ด้านการนิเทศการศึกษา

บุคลากรที่ใช้ในการนิเทศคิดตามผลในสถานศึกษา ผู้บริหารเลือกใช้วิธีการนิเทศภายในโรงเรียน การนิเทศภายในโรงเรียนได้มีผู้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

สนอง เครื่องมาก (2539 : 122) กล่าวถึง ความสำคัญและความจำเป็นในการนิเทศภายในว่าเป็นการร่วมมือของบุคลากรภายในโรงเรียน ในการที่จะปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการเรียนการสอนของครูเพื่อให้มีคุณภาพที่มีความสำคัญและความจำเป็นดังนี้

1. เป็นการช่วยให้ครูปรับปรุง หรือพัฒนาวิธีสอนให้มีคุณภาพ อันจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
2. ช่วยให้ครูมีข้อมูลและกำลังใจในการทำงาน
3. เป็นการช่วยให้ครูร่วมมือกันทำงานด้วยความเต็มใจ

กรณีวิชาการ (2540 ก : 1) กล่าวว่า การนิเทศก่อให้เกิดการพัฒนาคน เพื่อพัฒนางานโดยการเรียนได้จากการปฏิบัติงานในภาวะปัจจุบันของตนเอง ประเมินตนเอง และพัฒนาผลงานมีคุณภาพสูงขึ้นอยู่กับความสามารถของตัวเอง

กรณีวิชาการ (2541 ก : 192) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการนิเทศ ไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาคน การนิเทศการศึกษาเป็นการแนะนำช่วยเหลือให้กับในองค์กรนั้น ๆ มีความรู้ความสามารถในการทำงานมากขึ้น
2. เพื่อพัฒนางาน การนิเทศการศึกษาเป็นการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือสร้างสรรค์วิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

**3. เพื่อประสานสัมพันธ์ การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างความเข้าใจ
ในการทำงานรวมทั้งความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนและสังคม**

กรมวิชาการ (2541 : 87) กล่าวว่า การนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ
จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูและบุคลากรทุกฝ่ายจะร่วมมือกันในการพัฒนา
ตนเองตามศักยภาพนี้ ซึ่งมีความสำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
หัวใจของการนิเทศภายในนั้นคือการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ที่ทันสมัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 135)

ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในไว้ดังนี้ การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง
ความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่โรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารลงไปในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริม
ประสิทธิภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น เป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงานของครู
รวมทั้งครูมีความก้าวหน้าในอาชีพและผลขั้นสุดท้าย คือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไป
อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 7) กล่าวว่า
การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาครูเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศได้กระตุ้น ย้ำๆ ท้าทาย ใน 3 ระดับ
คือ การร่วมคิด การร่วมทำ การสนับสนุน ข้อมูล เพื่อให้ครูพัฒนาคุณภาพของนักเรียน
ให้สูงขึ้นอยู่เสมอตามความต้องการที่แท้จริงของการพัฒนา ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ
ในการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในเป็นกลยุทธ์สำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 52-53)

กล่าวว่า หลักการนิเทศภายในมีหลักเกณฑ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จดังนี้

1. การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องดำเนินไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง
ตามขั้นตอนการนิเทศ
2. บุคลากรที่เป็นหลักสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาระบบนิเทศภายใน
โรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการโดยเปิดโอกาสให้คณะครุภูมิส่วนร่วมในการ
ดำเนินการ
3. การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องสอดคล้องกับความต้องการ
จะเป็นในการพัฒนาครูของโรงเรียนและสอดคล้องกับระดับพัฒนาการของครู
4. เป้าหมายสำคัญในการนิเทศ ส่งเสริมพัฒนาครูเพื่อให้เป็นครูระดับ
มืออาชีพ

สรุป งานนิเทศภัยในมีประโภชน์ คือ ทำให้ครุศาสตร์ดำเนินการสอน ได้อย่างตรงเป้าหมายและกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและกระบวนการต่อการเรียนการสอน ได้อย่างรวดเร็ว บุคลากรมองเห็นความสำคัญและปฏิบัติงานได้โดยเน้นที่คุณภาพของนักเรียนเป็นหลัก

2.4.8 ด้านการแนะแนวการศึกษา

กมล ภู่ประเสริฐ (2545 : 28) ได้กำหนดแนวปฏิบัติในด้านการแนะแนว การศึกษาไว้ดังนี้

1. จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายนอกสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบคุณแล้วช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน
2. ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครุทุกคน ในสถานศึกษา
3. ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและการบันทึกการแนะแนว การศึกษาในสถานศึกษา
4. ประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ ด้านการแนะแนวการศึกษากับสถานศึกษาหรือเครือข่ายการแนะแนวภายนอกพื้นที่การศึกษา

2.4.9 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การประกันคุณภาพ

กรมวิชาการ (2539 ก : 3) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประกัน

คุณภาพว่า

1. เพื่อให้โรงเรียนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกลาง
2. เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของแต่ละโรงเรียนไปสู่มาตรฐาน
3. เพื่อกระจายอำนาจให้ห้องคุณภาพของแต่ละโรงเรียนในพื้นที่ และให้ห้องคุณภาพได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

หลักการประกันคุณภาพ

1. กระจายอำนาจในการบริหารงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ให้สำนักงานการประณมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประณมศึกษาอำเภอและโรงเรียน

2. ให้คณะกรรมการตามกฎหมาย ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ทุกโรงเรียน
มีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเท่าเทียมกัน
2. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ
ในการบูรณาการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมกันที่จะรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาร่วมกัน
3. สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างเสรีภาพในการดำเนินการพัฒนา
คุณภาพของส่วนภูมิภาคกับกระบวนการดำเนินงานที่ส่วนกลางกำหนด
4. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

กรมวิชาการ (2539 ข : ๖) กล่าวถึงการบริหารระบบคุณภาพ (Quality Management) ให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อมุ่งมั่นที่จะให้ได้การรับรอง
คุณภาพมาตรฐาน มีแนวทางดังนี้

1. การกำหนดโครงสร้างบริหาร (Organization Structure) กำหนด
นโยบายคุณภาพ
2. จัดทำเอกสารขึ้น 3 ระดับ คือ
 - 2.1 คู่มือคุณภาพ (Quality Manual) (QM)
 - 2.2 คู่มือขั้นตอนการดำเนินงาน (Procedure Manual) (PM)
 - 2.3 คู่มือการปฏิบัติงาน (Work Instruction) (WI)
3. มีการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ในกระบวนการต่างๆ
มีการแก้ไขและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน
4. มีการควบคุมคุณภาพ โดยการตรวจสอบติดตามคุณภาพ (Quality Audit) โดยการประเมินตนเอง (School Self Evaluation) ประเมินโดยคณะกรรมการภายนอก
(External Quality Audit)
5. มีการฝึกอบรมหัวถึงหัวกระดับของบุคลากร ในระบบคุณภาพ
6. ทุกคนตระหนักรู้ถึงเรื่องการทำงานอย่างมีคุณภาพ (Quality Awareness)

7. บุคลากรรู้ถึงความรับผิดชอบของตนเอง (self Responsibility) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม (2542 : 1) ชี้ว่าในกระบวนการของการประกันคุณภาพการศึกษา กลไกที่ส่งของระบบ คือ การตรวจสอบและการปรับปรุงโรงเรียน กิจกรรมที่สำคัญในขั้นตอนนี้ คือ การตรวจสอบภายนอกและการประเมินความช่วยเหลือจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุสู่เป้าหมายที่กำหนดและทำการกำหนดเป้าหมายใหม่ที่สูงขึ้นกว่าเดิม เป็นวงจรการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้สูงยิ่ง ๆ ขึ้นไปอย่างไม่หยุดยั่ง ซึ่งวงจรการพัฒนา มี 4 ขั้นตอน คือ

7.1 การตรวจสอบสภาพโรงเรียน

7.2 การจัดทำแผน

7.3 การนำแผนสู่การปฏิบัติ

7.4 การตรวจสอบคุณภาพ

กรมวิชาการ (2539 ก : 14) ให้ความคิดเห็นว่า การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องนำจิตวิทยาของการเรียนรู้มาใช้ และจะต้องมีความเชื่อที่ถูกต้องว่าความรู้ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนสร้างสมญี่ปุ่นไว้ด้วยตัวของตัวเองหาใช้สิ่งที่รับมาจากผู้อื่น โดยตรง การเรียนรู้เกิดจากการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างข้อมูลใหม่กับความรู้เดิม ส่วนการสอนนั้น เป็นเพียงสิ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกหรือช่วยให้กระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงดังกล่าวเป็นไปโดยง่ายขึ้นเท่านั้น

กรมวิชาการ (2540 ข : 22) มีความเห็นว่า การประกันคุณภาพ เป้าประสงค์ คือ เครื่องกำหนดภาระกิจและการปฏิบัติทั้งหลายทั้งปวงขององค์กรที่มีเป้าประสงค์ตรงกัน การแข่งขันจึงเกิดขึ้น จุดตัดสินของการแข่งขันทั้งหลายย่อมได้แก่คุณภาพ การปฏิบัติได้ ๆ โดยคำนึงถึงคุณภาพอยู่เสมอ จึงเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นต่อการดำเนินงานขององค์กรทุกองค์กรความคิดในเรื่องการประกันคุณภาพ โดยมีรูปแบบ 3 ส่วน คือ

1. การควบคุมคุณภาพภายใน (Internal Quality Control) เม้นส่วนท่ององค์กรจะต้องจัดให้มีระบบการควบคุมคุณภาพภายในขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรอย่างถูกต้อง พร้อมทั้งมีระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการภายในด้วย

2. การตรวจสอบคุณภาพภายนอก (External Quality Auditing) เป็นกลไกการดำเนินการภายนอก ที่จะเข้าไปตรวจสอบระบบการควบคุมคุณภาพท่ององค์การได้จัดให้มีขึ้นว่ามีการใช้ระบบอย่างมีคุณภาพเพียงใด

3. การประเมินผลการทำงาน (Quality Assessment) ก็ໄกที่ต่อเนื่องจากการตรวจสอบดังกล่าวข้างต้น เป็นการประเมินผลกระทบความคุณภาพภายในขององค์กรเป็นหลัก ไม่ได้เป็นการประเมินบุคคลแต่อย่างใด

คณย์ เทียมพูด (2540 : 126) ให้คำนิยามคุณภาพ เรียกว่าการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) เพราะคุณค่าที่สุดใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด และสร้างความพึงพอใจอยู่ตลอดเวลาเพื่อผู้รับบริการ

กรมวิชาการ (2541 : 2) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ว่าหมายถึงการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ปักธงชัย ตั้งคุณว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ในจะให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปักธงชัย และตั้งคุณ

พิเชษฐ์ นันท์พละ (2541 : 22) กล่าวถึง นโยบายการจัดการศึกษา ข้อ 7 ว่า จัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเท่าเทียมกัน โดยมีเป้าหมาย 3 ประการคือ

1. มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการกำหนดมาตรฐาน คุณภาพ การส่งเสริมเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน คุณภาพการศึกษา และการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา

2. มีองค์กรรับผิดชอบการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา ในระบบเครือข่ายจากส่วนกลางถึงส่วนภูมิภาคและโรงเรียน

3. ทุกโรงเรียนอยู่ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีมาตรการว่าการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ระบบมาตรฐาน ระบบส่งเสริม และระบบการประเมิน เพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พัฒนาคู่มือเครื่องมือในระบบประกันคุณภาพ จัดตั้งองค์กรรับผิดชอบดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ในระบบเครือข่าย และพัฒนาบุคลากร เพื่อร่วมดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ (2542 : 2) กล่าวถึงขอบข่ายการประกันคุณภาพการศึกษา ว่าการประกันคุณภาพการศึกษากับการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) นั้น การควบคุมคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนฐาน “การแก้ไข” ขณะที่การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐาน “การป้องกัน” การควบคุมคุณภาพมีความหมายว่า เป็นเรื่องของความดี ความงาม

ความเป็นเลิศ แต่การประกันคุณภาพให้ความหมายในส่วนของความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า (นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม) และสอดคล้องกับวิธีชีวิตการประกันคุณภาพเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อาศัยซึ่งกันทุกคนรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ต้องมีร่วมกัน เพื่อผลผลิตเป็นไปตามคุณภาพที่วางไว้ หลักการทั่วไปของระบบประกันคุณภาพมาจากแนวคิด 5750 เป็นมาตรฐานระบบคุณภาพตัวหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งต่อมาได้พัฒนาระบบคุณภาพ ISO 9000 (มาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ)

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม (2542 : 11) ให้ความหมายคุณภาพการศึกษาว่าหมายถึง คุณสมบัติ คุณลักษณะ สภาพที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและกระบวนการจัดการศึกษา สถานศึกษา ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการ และความจำเป็น สำหรับผู้เรียนและสังคมในปัจจุบันและอนาคต โดยได้มาตรฐานตามที่กำหนด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 ข : 12) ได้ประกาศนโยบายที่จะพัฒนาระบบการประถมศึกษา คือ ระบบที่เรียกว่า “4 ประกัน” โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะตรวจสอบงานที่กำลังดำเนินอยู่ว่าไปถึงเป้าหมายหรือไม่ มีซ่องว่างอยู่ที่ใด โครงการที่มีอยู่จะช่วยอุดช่องว่างได้หรือไม่ และมีความจำเป็นต้องพัฒนาด้านใดเพื่อเสริมในส่วนที่ขาดหายไป ในนโยบาย 4 ประกันมีดังต่อไปนี้

1. นโยบายประกันโอกาส

ดูดีนั่น การเกณฑ์เด็กในระดับประถมศึกษา ได้ครบถ้วนและลดการออกกลางคันให้เหลือน้อยที่สุด

ยุทธศาสตร์ ที่เสนอไว้ได้แก่ การปรับปรุงระบบข้อมูล

การเกณฑ์เด็กเชิงรุก การศึกษาพิเศษ การพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ และการปรับปรุงระบบลงเคราะห์เด็ก

งานที่ขอให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จ

1. ปรับปรุงข้อมูลในเรื่องการเกณฑ์เด็ก การออกกลางคัน

การอยู่รอดของนักเรียน การศึกษาเด็กด้อยโอกาส ให้ถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน

2. ปรับปรุงการเกณฑ์เด็กในเกณฑ์และนอกรอบ

น้อยกว่าร้อยละ 50 ของปีที่ผ่านมา ลดการออกกลางคันเหลือต่ำกว่าร้อยละ 50 ของปีที่ผ่านมา

3. วางแผนการศึกษาพิเศษให้ครอบคลุมทุกกลุ่มโรงเรียน
4. ย้ำเน้นเรื่องความจำเป็นต้องช่วยผ่อนภาระผู้ปกครองและจัดระบบลงทะเบียนที่เด็กใหม่ประถมทิศทางนี้

2. นโยบายประกันคุณภาพ

- จุดเน้น พัฒนานักเรียนและโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน
ยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ การปฏิรูป
การเรียนการสอนและการปฏิรูปการเรียนรู้ รวมถึงสิ่งที่เรียกว่าหลักสูตรซ่อนเร้น (Hidden Curriculum) การเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชน สื่อมวลชน
งานที่ต้องดำเนินการให้เห็นผล
1. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ซึ่งจะมีหลัก 4 ส่วน คือ
 - 1.1 การกำหนดมาตรฐานของนักเรียน โรงเรียน
และการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน
 - 1.2 การจัดระบบประเมินและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานภายใน
กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด
 - 1.3. การประเมินมาตรฐานโรงเรียนและการจัดทำแผนพัฒนา
โรงเรียนให้เข้าสู่มาตรฐาน
 - 1.4 การประเมินคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการประเมิน
นักเรียนทุกคน เริ่มจากประเมินศึกษาปีที่ 2 (เน้นสุขภาพ ภาษาไทย คณิตศาสตร์)
กระบวนการคิด และเตตคติต่อการเรียนรู้)
 - 1.5 การพัฒนาโรงเรียนให้เข้าสู่มาตรฐานเพื่อรับ
การประเมินต่อไป

2. การปฏิรูปการเรียนรู้

- 2.1 ทำความเข้าใจและพัฒนาแกนนำในการเรื่องการปฏิรูป
การเรียนรู้และการปฏิรูปการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถศึกษา
หรือตรวจสอบได้จาก
 - 2.1.1 โรงเรียนมีข้อมูลข่าวสารบริหารงานวิชาการชัดเจนที่สุด
 - 2.1.2 ผู้บริหารโรงเรียนเกิดแนวคิดในการพัฒนางาน

2.1.3 ผู้บริหาร โรงเรียนและคณะกรรมการ ตระหนักและร่วมมือ พัฒนางานวิชาการในโรงเรียนอย่างจริงจัง

2.1.4 ผู้บริหาร โรงเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.10 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

กมล ภู่ประเสริฐ (2545 : 59) ได้กำหนดแนวปฏิบัติในด้านวิชาการแก่ชุมชน ดังนี้

1. การศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน
2. จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิค ทักษะ ทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น
3. การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ห้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วม

ในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัด โดยบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

4. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัวชุมชนท้องถิ่น

2.4.11 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

กมล ภู่ประเสริฐ (2545 : 68) ได้กำหนดแนวปฏิบัติในด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นไว้ดังนี้

1. ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาทั้งบุรีware ใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา
2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

2.4.12 ด้านการส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1. สำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคม อื่นที่จัดการศึกษา

2. ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษา
3. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

3. การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ

3.1 การพัฒนาระบวนการเรียนการสอน

การพัฒนาระบวนการเรียนการสอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ แก่นักเรียนให้ได้เกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น กรมสามัญศึกษาได้กำหนดให้โรงเรียนดำเนินการ ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 35)

1. ครูต้องมีกระบวนการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ
2. ครูต้องมีการใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ
3. ครูใช้วิธีสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิด ทำ แก้ปัญหา และค้นคว้า

ด้วยตนเอง

4. ครูมีการใช้แหล่งวิทยากรภายนอกโรงเรียน
 5. มีการพัฒนาระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
- กรมวิชาการ (2544 : 27-33) ได้เสนอว่าเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่มีในปัจจุบัน ยังไม่มีผลลัพธ์ใดที่บ่งชี้ว่า วิธีใดที่ดีที่สุด เพราะวิธีแต่ละวิธีต่างมีลักษณะเด่นและข้อจำกัด ในตัวเอง ซึ่งครูต้องพิจารณาเลือกและนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสมกับบุคคลประسังค์ เนื้อหา รวมทั้งความสามารถ ความสนใจ และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย และให้ยกตัวอย่างเทคนิค วิธีการสอนให้เป็นแนวทางดังนี้

ตารางที่ 1 เทคนิควิธีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด

เทคนิค / วิธีการสอน	เทคนิค / วิธีการสอน	บทบาทของผู้เรียน
1. กระบวนการสืบค้น (Inquiry Process)	1. การศึกษาค้นคว้า 2. การเรียนรู้กระบวนการ 3. การตัดสินใจ 4. ความคิดสร้างสรรค์	ศึกษาค้นคว้าเพื่อสืบค้น ข้อความรู้ด้วยตนเอง
2. การเรียนแบบค้นพบ (Discovery Learning)	1. การสังเกต การสืบค้น 2. การให้เหตุผล การอ้างอิง 3. การสร้างสมมติฐาน	ศึกษาค้นพบข้อความรู้ ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. การเรียนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving)	1. การศึกษาค้นคว้า 2. การวิเคราะห์ สังเคราะห์	ศึกษาแก้ปัญหาอย่างเป็น กระบวนการ และฝึกทักษะ การเรียนรู้ที่สำคัญด้วยตนเอง
4. การเรียนแบบสร้างแผนผัง ความคิด (Concept Mapping)	1. ประเมินค่าข้อมูล 2. การลงข้อสรุป 3. การคิด การแก้ปัญหา 4. การจัดระบบความคิด	จัดระบบความคิดของตน ให้ชัดเจนเพื่อความสัมพันธ์
5. การตั้งคำถาม (Questioning)	1. กระบวนการคิด 2. การตีความ การไตร่ตรอง การถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ	เรียนรู้จากการคิดเพื่อสร้าง ข้อคำถามและคำตอบด้วย ตนเอง
6. การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Study)	1. การศึกษาค้นคว้าข้อความรู้ 2. การนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ 3. ความรับผิดชอบ	เรียนรู้อย่างเป็นอิสระ ด้วยตนเอง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เทคนิค / วิธีการสอน	เทคนิค / วิธีการสอน	บทบาทของผู้เรียน
<p>7. การจัดการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี (Technology Related Instruction) ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) ศูนย์การเรียน 2) ชุดการเรียน 3) บทเรียนสำเร็จรูป คอมพิวเตอร์ช่วยสอน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การตอบคำถาม 2. การแก้ปัญหา 3. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 4. การเรียนรู้ที่ต้องการผลการเรียนรู้ทันที 5. การเรียนรู้ตามลำดับขั้น 	<p>เรียนรู้ด้วยตนเองตามระดับความสามารถของตน</p> <p>มีการแก้ไข ฝึกซ้ำเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความเชี่ยวชาญ</p>
8. การอภิปรายกลุ่มใหญ่ (Whole-Class Discussion)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดเห็น 2. การวิเคราะห์ 3. การตีความ 4. การสื่อความหมาย 5. ความคิดสร้างสรรค์ 6. การสรุปความ 	<p>มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น มีบทบาทมีส่วนร่วมในการสร้างข้อความรู้</p>
9. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small-Group Discussion)	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการกรุ่น 2. การวางแผน 3. การแก้ปัญหา 4. การตัดสินใจ 5. การคิดค้นค้นสูง 6. ความคิดสร้างสรรค์ 7. การแก้ไขข้อขัดแย้ง 8. การสื่อสาร 9. การประเมินผลงาน 10. การสร้างบรรยายกาศ การเรียนรู้ 	<p>รับผิดชอบตอบบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้นำกลุ่ม หรือสมาชิกกลุ่มทั้งในบทบาทการทำงานและบทบาทเกี่ยวกับการรวมกลุ่มในการสร้างข้อความหรือผลงานกลุ่ม</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เทคนิค / วิธีการสอน	เทคนิค / วิธีการสอน	บทบาทของผู้เรียน
9.1 เทคนิคคุยกัน (Think-Pair Share)	1. การค้นหาคำตอบ 2. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	รับผิดชอบการเรียนร่วมกันเพื่อน
9.2 เทคนิคการระดม พลังสมอง (Brainstorming)	1. การมีส่วนร่วม 2. การแสดงความคิดเห็น 3. ความคิดสร้างสรรค์ 4. การแก้ปัญหา	แสดงความคิดอย่างหลากหลาย ในเวลาอันรวดเร็ว
9.3 เทคนิค (Buzzing)	1. การค้นคว้าหาคำตอบด้วย เวลาจำกัด	แสดงความคิดเห็นเพื่อหา ข้อสรุปในเวลาอันจำกัด
10. การฝึกปฏิบัติการ	1. การค้นคว้าหาความรู้ 2. การรวมรวมข้อมูล	ศึกษาค้นคว้าข้อมูล ในลักษณะกลุ่มปฏิบัติการ
11. เกม (Games)	1. การคิดวิเคราะห์ 2. การตัดสินใจ การแก้ปัญหา	ได้เล่นเกมด้วยตนเองภายใต้ กฎหรือกติกาที่กำหนด ได้คิด วิเคราะห์พฤติกรรมและเก็บ ความสนุกสนานในการเรียน
12. กรณีศึกษา (Case Studies)	1. การศึกษาหาความรู้ 2. การอภิปราย 3. การวิเคราะห์การแก้ปัญหา	ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ อภิปราย เพื่อสร้างความเข้าใจแล้ว ตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ ปัญหา
13. สถานการณ์จำลอง (Simulation)	1. การแสดงความคิดเห็น 2. ความรู้สึก 3. การวิเคราะห์	ได้ทดลองแสดงพฤติกรรม ต่างๆ ในสถานการณ์จำลอง ใกล้เคียงสถานการณ์จริง
14. ละคร (Dramatization)	4. ความรับผิดชอบในบทบาท 5. การทำงานร่วมกัน การวิเคราะห์	ได้ทดลองแสดงบทบาทตามที่ กำหนดเกิดประสบการณ์ เข้าใจความรู้สึก เหตุผลและ พฤติกรรมผู้อื่น

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เทคนิค / วิธีการสอน	เทคนิค / วิธีการสอน	บทบาทของผู้เรียน
15. บทบาทสมมติ	1. มนุษยสัมพันธ์ 2. การแก้ปัญหา 3. การวิเคราะห์	ได้ทดลองสัมนาบท่าง ๆ และศึกษาวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมของตน
16. การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ประกอบด้วยเทคนิค Jigsaw, JigsawII, TGT, STAD, LT, GI, NHT, Co-op Co-op	1. กระบวนการกลุ่ม 2. การสื่อสาร 3. ความรับผิดชอบร่วมกัน 4. ทักษะทางสังคม 5. การแก้ปัญหา 6. การคิดแบบหลากหลาย	ได้เรียนรู้บทบาทสมาชิกกลุ่มนี้ บ่มบทบาทหน้าที่ รู้จักการไว้วางใจ ให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกกลุ่ม และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนและเพื่อน ๆ ในกลุ่ม
17. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participation Learning)		มีส่วนร่วมในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นหรือปฏิบัติงานได้ชัดเจน
18. การเรียนการสอนแบบ Storyline Method	1. การสร้างบรรยายกาศ 2. การทำงานร่วมกัน	มีส่วนร่วมในการเรียนห้องทางด้านร่างกาย จิตใจ และการคิด คำนึงในการเรียนด้วยตนเองทั้งจริยศึกษา ปฏิบัติ ด้วยตนเองทุกเรื่อง ร่วมแรงร่วมใจด้วยความเต็มใจ

กรมวิชาการ (2545 : 23-24) ได้กล่าวว่า การที่จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและมุ่งสู่การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานนี้ บุคลากรสำคัญที่สุดที่จะทำให้ความมุ่งหวังสำเร็จนี้ คือ ครูและครุทุกคนควรตระหนักรักในความสำคัญและความนึกกำลังกันเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ด้วยการคำนึงการดังนี้

1. ครูต้องจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ครูต้องมีความคิดสร้างสรรค์และมีความสามารถทางวิชาการ โดยเน้นความสำคัญที่กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนความรู้คุณธรรม และบูรณาการในเรื่องต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับระดับการศึกษา

2. การครองตนของครู ครูจะต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครูประพฤติดน เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านส่วนตัวและครอบครัว มีคุณธรรม จริยธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู เป็นที่ยอมรับของเพื่อนครูด้วยกัน ผู้เรียน และชุมชน อีกทั้ง จะต้องรองรับอาจารย์ต่างประเทศ ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติอีกด้วย

3. ประสานชุมชน การเป็นครูนั้นนอกจากจะมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและครองตนเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว ยังจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ แก่ชุมชนได้รับการยอมรับและครองราชากชุมชนในด้านต่าง ๆ ทั้งความสามารถ บุคลิกภาพ คุณงามความดีสามารถนำชุมชนเข้ามาร่วมให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี

สรุป การพัฒนาระบวนการเรียนการสอนนี้เป็นสิ่งสำคัญและการที่จะพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนให้ก้าวหน้านั้นควรประกอบด้วย

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการในงานวิชาการ
2. ครูผู้สอนมีการพัฒนาเทคนิค วิธีการในการจัดการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่อง
3. ชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนาทางด้านวิชาการ
4. มีปัจจัยอื่นที่เอื้อต่อการจัดการ

3.2 การจัดสอนช่อมเสริม

1. สาเหตุการสอนช่อมเสริม กือ
 - 1.1 ตัวนักเรียนมีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ การมาเรียน ของนักเรียน ความสนใจทางการเรียน
 - 1.2 สภาพทางครอบครัว สังคม วัฒนธรรม ความยากจน ประเทศ ความเชื่อ
 - 1.3 กระบวนการเรียนการสอน เช่น อุปกรณ์ วิธีเรียน วิธีสอน ธรรมชาติของวิชา ตัวครู เป็นต้น
2. การวินิจฉัยนักเรียนในการสอนช่อมเสริม
 - ทำได้หลายวิธี เช่น ใช้แบบทดสอบ แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสมุดงาน

3. วิธีสอนที่ใช้ในการสอนช่อมเสริม

- 3.1 ให้นักเรียนสอนกันเอง ผู้สอนอาจคัดเลือกนักเรียนที่เก่ง ช่วยสอนนักเรียนที่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์
 - 3.2 การสอนแบบตัวต่อตัว ระหว่างครูกับนักเรียน
 - 3.3 การสอนแบบกลุ่มย่อยสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเหมือนกัน
 - 3.4 การสอนโดยใช้แบบเรียนสำเร็จรูป เมื่อพบว่านักเรียนมีปัญหางานเรื่องก็อาจใช้แบบเรียนสำเร็จรูปเป็นสื่อการสอนได้
 - 3.5 ให้ทำกิจกรรมเพิ่มเติม โดยทำที่บ้านหรือที่โรงเรียน แล้วแต่ความเหมาะสม

3.6 การใช้สื่อทัศนูปกรณ์

- 3.7 การเฉลยข้อสอบ เป็นการสอนช่อมเสริมวิธีหนึ่ง ถ้าครูได้นำผลการวิเคราะห์ข้อสอบมาประเมินแล้วหาความถูกต้องใดที่เด็กผิดมากควรเน้นมาก พยายามชักถามเด็กอ่อนถึงวิธีการคิด จะช่วยให้เด็กอ่อนมีโอกาสช่อมเสริมข้อมูลพร่องได้

4. วิธีการจัดสอนช่อมเสริม

- 4.1 การสอนช่อมเสริมในเวลาปกติ แบ่งตามลักษณะการจัดสอนช่อมเสริม

4.1.1 จัดสอนช่อมเสริมให้ตรงกับหมวดทั่วไป

4.1.1.1 จัดสอนช่อมเสริมให้ตรงกับเฉพาะระดับชั้น

4.1.1.2 จัดสอนช่อมเสริมเพิ่มเข้าในตารางปกติ

4.1.2 การจัดสอนช่อมเสริมนอกเวลาเรียน

ลือชา สร้อยพาน (2540 : 357-358) ได้กล่าวถึงการสอนช่อมเสริมดังนี้

1. ความนุ่งหมายของการสอนช่อมเสริม

1.1 ช่วยให้นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ต่ำให้มีพื้นฐานความรู้สูงขึ้น

พอที่จะเรียนร่วมกับนักเรียนในกลุ่มวิชาต่างๆ ได้ก่อนที่จะมีการเรียนการสอนในรายวิชาหนึ่งๆ

1.2 ช่วยให้นักเรียนที่เรียนช้าให้มีความรู้ความเข้าใจทัดเทียมกับ

นักเรียนอื่นๆ ในระหว่างที่มีการเรียนการสอน

1.3 เพื่อช่วยให้นักเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินผลการเรียนมีความรู้

เพียงพอเพื่อให้สามารถสอบแก้ตัวให้ผ่านในรายวิชาที่ต้องสอบแก้ตัว

1.4 เพื่อช่วยให้นักเรียนที่สามารถผ่านการประเมินพารายวิชา แต่มีผลการเรียนอยู่ในระดับที่ยังไม่เป็นที่พอใจให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น ดีขึ้น

1.5 เป็นการป้องกันหรือลดปัญหาที่จะเป็นผลต่อเนื่องติดตามมา ก็คือ นักเรียนที่มีปัญหาการเรียน นักเรียนที่ไม่ผ่านการประเมิน หรือที่เรียกว่าสอบตก จะเป็นผู้มีปัญหาด้านจิตใจและอารมณ์ เมื่อเกิดความวุ่นหรือไม่สบายใจ อับอาย หรือห้อใจ เนื่องจากไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน จะแสดงออกในทางอื่น เช่น หนีโรงเรียน ประพฤติดนิ่งไปในทางเสื่อมเสีย และในที่สุดออกจากโรงเรียน ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาทางสังคมต่อไป

2. สาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนล้มเหลวในการเรียน

2.1 ความแตกต่างทางสติปัญญา คนเราย่อมมีความแตกต่างกันในทางสติปัญญาเป็นเรื่องธรรมชาติ ผู้มีสติปัญญาสูงกว่าจะเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้มาก และเร็วกว่าผู้ที่มีสติปัญญาต่ำกว่า

2.2 องค์ประกอบทางด้านจิตวิทยา เช่น คนไม่สามารถปรับตัวทางอารมณ์และสังคมได้ มีความรู้สึกไม่ดีกับตนเอง

2.3 สภาพเศรษฐกิจและสังคม ลักษณะทางอารมณ์ ความคิด และสติปัญญาของเด็กมีผลต่อเนื่องโดยตรงมาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม

3. ประเภทของเด็กที่ควรช่วยเหลือ

3.1 เด็กเรียนช้า อาจมีอาการเชื่องช้า ไม่กระตือรือร้น เวลาเรียน มีความสนใจในระยะสั้น ทำงานช้า อดทนน้อย ขาดความมั่นใจ

3.2 เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้เฉพาะอย่าง เช่น อ่านเก่ง แต่เขียนตกร หล่น สะกดไม่ได้

3.3 เด็กมีปัญหาทางพุทธิกรรม เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว เกเร เก็บตัว

3.4 เด็กกล้าด ครุกรวนแนะนำให้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

3.5 เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย เช่น เด็กมีความผิดปกติทางสายตา การได้ยิน การพูด

3.6 เด็กที่มีประสบการณ์ หรือภูมิหลังจำกัด เช่น เด็กฐานะทางบ้านไม่ดี ทางบ้านมีความเชื่อ ค่านิยมที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้

4. เทคนิคในการจัดสอนชั่วคราวเสริม

- 4.1 การสอนแบบตัวต่อตัว
- 4.2 สอนเป็นกลุ่มย่อย
- 4.3 ให้นักเรียนสอนกันเอง
- 4.4 การใช้แบบเรียนสำเร็จสูป
- 4.5 การให้งานเพิ่มเติม

การสอนชั่วคราวเสริมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการหลังการประเมินผลการเรียนในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาในรายบุคคลประ拯救 ได้กำหนดกิจกรรมและแนวดำเนินการสอนชั่วคราวเสริมดังนี้ กรมวิชาการ (2545 : 49-52)

ตารางที่ 2 แนวดำเนินการจัดสอนชั่วคราวเสริม

กิจกรรม	แนวดำเนินการ
<p>1. ตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนที่จะใช้ในการสอนชั่วคราวเสริมและพัฒนาผู้เรียน</p> <p>1.1 กำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ในการพิจารณาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการสอนชั่วคราวเสริม</p> <p>1.2 เลือกวิธีการที่จะใช้ในการหาข้อมูลเพื่อจัดสอนชั่วคราวเสริมและพัฒนาผู้เรียน</p>	<p>1. คณะกรรมการร่วมกันกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ในการพิจารณา</p> <p>2. กำหนดวิธีที่จะใช้ในการหาข้อมูลเพื่อตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนจากวิธีต่อไปนี้</p> <p>2.1 ศึกษาผลการเรียนเดิม จากการสอบตามผู้สอน นักเรียน ครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง</p> <p>2.2 รวบรวมหลักฐานผลการเรียนต่าง ๆ</p> <p>2.3 ใช้แบบทดสอบ เช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทดสอบ ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน และทดสอบวินิจฉัย</p> <p>2.4 ใช้ข้อมูลสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ขณะทำงาน</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

กิจกรรม	แนวดำเนินการ
<p>1.3 จัดทำ จัดหน้าเครื่องมือและวิธีการที่จะใช้ ห้าข้อมูล</p> <p>1.4 ดำเนินการตรวจสอบความรู้ผู้เรียน 2. ดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน</p>	<p>2.5 ใช้ข้อมูลจากการประชุมปรึกษา หารือกับผู้เรียน</p> <p>2.6 ใช้ข้อมูลจากการวินิจฉัย โดยผู้เรียนเอง</p> <p>3. โรงเรียนจัดทำแบบรายงานແຂະບັນທຶກ ผลการเรียน</p> <p>1. ร่วมประชุมวางแผน จัดทำจัดทำ เครื่องมือที่จะใช้ตรวจสอบความรู้และพัฒนา ผู้เรียน</p> <p>2. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือและ วิธีการที่จะใช้ในกรณีที่จำเป็น</p> <p>3. ลงมือสร้างเครื่องมือที่จะใช้และทำแผน ดำเนินการตรวจสอบความรู้ผู้เรียน</p> <p>1. ตรวจสอบความรู้ผู้เรียน</p> <p>2. นำผลการตรวจสอบมาใช้แบ่งกลุ่มนักเรียน</p> <p>1. คຽงนำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์</p> <p>2. จัดกลุ่มผู้เรียนตามข้อบกพร่อง</p> <p>3. จัดทำสื่อการสอนและศึกษาวิธีสอน</p> <p>4. ครุ丹ดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องของ ผู้เรียนโดยใช้วิธีต่าง ๆ คือ</p> <p>4.1 ผู้เรียนสอนกันเอง</p> <p>4.2 สอนแบบตัวต่อตัวระหว่างครู กับผู้เรียน</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรม	แนวดำเนินการ
<p>2. ดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน</p>	<p>4.3 สอนเป็นกลุ่มย่อย</p> <p>4.4 ใช้ชุดการสอน</p> <p>1. ครุนำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์</p> <p>2. จัดกลุ่มผู้เรียนตามข้อบกพร่อง</p> <p>3. จัดทำสื่อการสอนและศึกษาวิธีสอน</p> <p>4. ครุดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน โดยใช้วิธีต่าง ๆ คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> 4.1 ผู้เรียนสอนกันเอง 4.2 สอนแบบตัวต่อตัวระหว่างครุ กับผู้เรียน 4.3 สอนเป็นกลุ่มย่อย 4.4 ใช้ชุดการสอน 4.5 ใช้แบบเรียนสำเร็จรูป 4.6 ใช้สมุดแบบฝึกหัดเรียนค่าวิทยาลัย 4.7 ใช้งานช่วยเหลือ 4.8 ใช้คอมพิวเตอร์ 4.9 ให้ศึกษาด้วยตนเอง 4.10 ใช้ศูนย์วิชาการ 4.11 ใช้แบบทดสอบ <p>5. ทดสอบและตรวจสอบผลการทดสอบ</p> <p>6. ตัดสินและบันทึกผลการสอน</p> <p>7. สรุปผลงานเรียนที่ไม่ผ่านการแก้ไข ข้อบกพร่อง</p> <p>8. สรุปผลงานเรียนที่ผ่านการแก้ไข ข้อบกพร่อง</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรม	แนวดำเนินการ
<p>3. ดำเนินการส่งเสริมความรู้ความสามารถของผู้เรียน</p>	<p>9. ดำเนินการสอนซ้อมเสริมและประเมินผลนักเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์</p> <p>10. รายงานแสดงผลการแก้ไขข้อบกพร่อง</p> <p>11. รายงานแสดงผลการแก้ไขข้อบกพร่องในรูปแบบแผนภูมิก่อนและหลังเรียน</p> <p>1. ประชุมวางแผนเพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถของนักเรียนดังนี้</p> <p>1.1 แนะนำให้ศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง</p> <p>1.2 เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้เพิ่มเติม</p> <p>1.3 จัดกิจกรรมทางวิชาการส่งเสริมความรู้ความสามารถของผู้เรียน เช่น ศูนย์การเรียนนิทรรศการ เสียงตามสาย</p> <p>1.4 สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสตรวจสอบหรือแบ่งขั้นความสามารถของตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น การตอบปัญหา การแบ่งขั้นทักษะด้านต่าง ๆ</p> <p>1.5 สนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถจากการปฏิบัติจริงเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น โครงการอาชีพ เป็นต้น</p> <p>1.6 จัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ เพื่อเป็นการเสริมแรงผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถและเป็นแบบอย่างที่ดีงาม เช่น โครงการเด่นดังทางดี</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรม	แนวดำเนินการ
	<p>2. ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้</p> <p>3. ประเมินผลการปฏิบัติตามแผน ด้วยวิธีการดังนี้</p> <p>3.1 ทดสอบความรู้</p> <p>3.2 ตรวจผลงาน</p> <p>3.3 สังเกตพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ของนักเรียน</p> <p>3.4 สรุปและรายงานผล</p>

สรุปแล้ว การจัดการสอนช่อมเสริมเป็นวิธีการที่จำเป็นในการช่วยเหลือผู้เรียน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผล ซึ่งอาจมีหลายสาเหตุ เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านครอบครัว สติปัญญา และค่านิยมสูง ที่สำคัญคือตัวครูและผู้เรียน ซึ่งตัวครูและ นักเรียนต้องมีความพร้อมที่จะยอมรับในการจัดการสอนช่อมเสริมนี้ นอกเหนือจากการเรียน การสอนในเวลาปกติ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความพร้อมด้านการเรียนรู้ การปรับตัว และวิชาการ กับเพื่อนในห้องเรียน

3.3 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2540 : 35) ได้กำหนดให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม
การเรียนการสอน ไว้ดังนี้

- การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม
- การให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- การประกวด การแข่งขัน
- การจัดนิทรรศการ
- การฝึกงาน
- การศึกษาสถานที่

7. การให้นักเรียนผลิตผลงาน
8. การแสดงหรือจำหน่วยผลิตของนักเรียน
9. การจัดกิจกรรมสหกรณ์
10. การหารายได้ของนักเรียนระหว่างเรียน

พิธัย เสี่ยมจิตต์ (2542 : 33-34) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนว่า เอก学家 ที่จัดขึ้นมีเป้าประสงค์ในการมุ่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นกิจกรรมที่เน้นแยกจากกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ทั้งนี้มีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ

1. เป็นกิจกรรมที่ไม่นับรวมเข้ากับการศึกษาในหลักสูตร ไม่มีหน่วยกิต หรือคะแนนให้
2. เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้น โดยความสมัครใจทั้งผู้ร่วมกิจกรรม ผู้จัด ผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้โดยมีเสรีภาพในการเลือกกิจกรรมที่ตนเองจะร่วม
3. เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยได้รับความเห็นชอบตามอำนาจหน้าที่ของสถาบัน
4. เป็นกิจกรรมที่ให้ความเสมอภาค ยุติธรรม เหมาะสมตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และกำลังทางเศรษฐกิจ
5. เป็นกิจกรรมที่อาจได้รับการสนับสนุนจากบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก สนับสนุนและกำลังทางเศรษฐกิจ
6. เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยนักเรียนและเพื่อนนักเรียนเอง สรุป การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ให้แก่ตัวผู้เรียน โดยตรงเท่านั้น แต่ยังมีส่วนช่วยเสริมทำให้การเรียนการสอนสนับสนุนยิ่งขึ้น ตลอดจนมีส่วนช่วยในการบริหารสถาบันการศึกษา รวมไปถึงช่วยพัฒนาสังคมอีกด้วย ดังนั้น ในการพัฒนาและส่งเสริมทางค้านวิชาการจะต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียน การสอน และพิจารณาจัดกิจกรรมดังกล่าวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.4 การจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร

กรมวิชาการ (2545 : 33) ได้กำหนดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ว่า สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเก็บข้อมูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การนุรណามาตร โครงการ องค์ความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น
2. จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามชั้นเรียน และความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่าง ๆ
3. จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น
4. จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ ต่อตนเองและส่วนรวม
5. ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่ประเมินผลการผ่านช่วงชั้น

ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2540 : 378) ได้ให้แนวคิดในการจัดกิจกรรมนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

1. กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการเรียนการสอน เพื่อเป็นส่วนเสริมการเรียนการสอนนักเรียน
2. ในการจัดกิจกรรมนักเรียนนั้น นักเรียนควรเป็นผู้ริเริ่มในการจัด โดยได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง
3. คณะกรรมการนักเรียนเป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทน ของนักเรียนในการที่จะทำกิจกรรมบางอย่างที่เกี่ยวกับโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน ควรเลือกมาจากนักเรียน โดยนักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนนั้น ๆ
4. การจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนนั้นผู้ร่วมจัดตั้งและดำเนินงานจะต้อง ประกอบไปด้วยบุคคลทั้ง 3 ฝ่ายด้วยกัน ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการและนักเรียน ซึ่งบุคคล ทั้ง 3 ฝ่ายนี้จะต้องเห็นพ้องต้องกันในสุคุหมวด วิธีดำเนินการและประโยชน์ของ คณะกรรมการนักเรียน

5. ชุมนุมในโรงเรียนเป็นการรวมตัวของกลุ่มนักเรียนที่มีความสนใจร่วมกัน ในสิ่งเดียวกัน โดยมีความประสงค์ที่จะแผลเปลี่ยนความคิดเห็นและจัดการร่วมกัน.
6. การจัดชุมนุมในโรงเรียน ควรให้นักเรียนคำนึงถึงการเร่อง โดยการเลือกคณะกรรมการของตนเองขึ้นมาบริหารงาน ซึ่งในการปฏิบัตินั้นจะต้องมีครูที่ปรึกษา คอยให้คำปรึกษาและแนะนำอย่างใกล้ชิด

3.5 การพัฒนาครุภัณฑ์ด้านวิชาการ

กรมสามัญศึกษาได้กำหนดเกณฑ์ในการพัฒนาครุภัณฑ์ด้านวิชาการ ไว้ดังนี้ การนิเทศภายใน การจัดทำ จัดทำ เอกสารความรู้ทางด้านวิชาการ การอบรม หรือฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การศึกษาดูงาน หรือการศึกษาต่อ การประชุมปฏิบัติการ การเขียน วิทยากรมาให้ความรู้ (กรมสามัญศึกษา. 2540 : 36)

โภวิท ประวัลพฤกษ์ (2542 : 61) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาครุภัณฑ์ไปสู่ ครุภัณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ (ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครุภัณฑ์) ดังนี้

1. ครุภัณฑ์กว่าผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้
2. วิเคราะห์นักเรียนและกำหนดคุณภาพพัฒนาได้
3. เลือกวิธีสอน / พัฒนาผู้เรียน ได้เหมาะสมสมรรถนะด้าน
4. ลงมือปฏิบัติให้เกิดผลจริง ดำเนินผลงานที่เกิดกับตัวผู้เรียน
5. ประเมินผลและปรับปรุง / เพิ่มเติมอยู่เสมอ
6. ชื่นชมในผลงาน (เน้นผลงานที่เกิดกับผู้เรียน)
7. ครุภัณฑ์การพัฒนาวิชาชีพจนเป็นที่ยอมรับ

ไพบูลย์ แจ่มพงษ์ (2543 : 29-30) มีแนวทางในการพัฒนาครุภัณฑ์ประจำการ ดังนี้

1. จัดให้มีระบบและองค์กรการพัฒนาครุภัณฑ์ประจำการและบุคลากรทางการศึกษา ที่สามารถจัดการพัฒนาครุภัณฑ์ได้ทั้งประเทศ และเป็นระบบของการพัฒนาที่สูงไว้ให้ครุภัณฑ์ การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. จัดให้มีแผนพัฒนาครุภัณฑ์ประจำการและบุคลากรทางการศึกษาทั้งแผนระยะสั้น และระยะยาว และแผนประจำปี ให้เป็นไปตามความต้องการและเป็นความรับผิดชอบของ หน่วยงานเจ้าสังกัด อาทิ จัดให้ครุภัณฑ์รับการอบรมอย่างน้อย 2 ปี ต่อครั้ง เพื่อพัฒนา การเรียนการสอนทั้งในด้านวิศวกรรม เทคโนโลยี ทักษะ และการใช้เทคโนโลยี

3. กำหนดเป้าหมายและมาตรการในการพัฒนาครูประจำการ ตามประเภทและระดับการศึกษา คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ประเภทอาชีวศึกษา ประเภทการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

4. จัดสรรหน้าที่และความรับผิดชอบในการพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาให้กับสถาบันฝึกหัดครู หน่วยงานผู้ใช้ครุ สถานศึกษา สมาคมวิชาชีพ และหน่วยงานทางวิชาการ

5. จัดให้มีศูนย์พัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาที่ประกอบด้วย สถาบันผลิตครู และองค์กรทางวิชาชีพหรือวิชาการที่มีอยู่แล้ว โดยศูนย์พัฒนาครูฯ จะต้องกระจายอยู่ทั่วภูมิภาค และมีการเสริมสร้างให้ศูนย์พัฒนาครูฯ มีความพร้อมทั้งในด้าน การบริหารงานบุคคลากรและเครื่องอำนวยความสะดวก

6. ให้ศูนย์พัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่หลัก ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เป็นแหล่งศึกษาด้านคว้าให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูเป็นศูนย์กลาง ในการศึกษาต่อเนื่อง และการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและประชาชนในท้องถิ่น

7. จัดให้มีการพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาใน 6 รูปแบบ ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อเพิ่ม รุ่วสิการจัดกิจกรรมทางวิชาการ และการແລกเปลี่ยนครู-อาจารย์ ระหว่างสถาบันฝึกหัดครู กับสถานศึกษา

8. จัดสาระการพัฒนาครูในเรื่องคุณลักษณะความเป็นครู วิทยาการสอน เนื้อหาวิชาการ และประสบการณ์ ทักษะและความชำนาญการการจัดการ โดยเน้นลำดับ ความสำคัญของสาระดังนี้ คือ การเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ การเก็บปัญหาของชุมชนและของชาติ การพัฒนาคุณธรรมและการเพิ่มวุฒิ

9. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูประจำการและบุคลากร ทางการศึกษาทำหน้าที่ในการสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจให้ครูเข้ารับการพัฒนา ใช้ผล การพัฒนาเป็นการกำหนดความก้าวหน้า การเดินระดับ และการเข้าสู่ตำแหน่ง รวมทั้งผล ที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

10. จัดให้มีกองงบประมาณเพื่อส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการตามแนวทางบวนการ พัฒนาทั้งระบบ

11. จัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู อันจะทำให้ครูมีเงินเดือนเหลือเพื่อการใช้จ่ายอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของเงินเดือน
12. จัดสรรสวัสดิการ โดยกำหนดให้มีการจ่ายเงินค่าสอนที่ครุทำงานเกินเกณฑ์กำหนดปกติ ทำนองเดียวกับการจ่ายเงินค่าล่วงเวลาของข้าราชการหน่วยอื่น ๆ
13. ดำเนินการตัดโอนอัตราราให้เหมาะสมกับหน่วยงานเพื่อแก้ปัญหาครุช่วยราชการให้ได้อยู่ในที่ที่ต้องการและเหมาะสม รวมทั้งผู้ที่ต้องการเข้าศึกษาต่อตามครรภ์
14. ใช้วิธีคัดเลือกครุแทนการสอนแข่งขัน โดยกำหนดให้สถานศึกษาคัดเลือกผู้ที่ประสงค์จะร่วมทำงานได้โดยตรง เป็นการให้ความยุติธรรม ทั้งผู้สมควรเป็นครุผู้ประกอบและผู้บังคับบัญชาที่จะเลือกผู้ร่วมงาน
15. เร่งรัดขั้นตอนของการบรรจุครุแทนครุเกณฑ์ให้รวดเร็วทันเวลา เปิดภาคเรียน

ฐุมพล ศรีทองกุล (2544 : 3) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันได้มีการส่งเสริมและพัฒนาครูเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่จากการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ทำให้ทราบว่าครุยังขาดความรู้ ความสามารถ และทักษะในเรื่องการจัดการเรียนการสอนซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน

กรมวิชาการ (2545 : 24-26) ผู้สอนซึ่งเป็นผู้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ ดังนี้

1. การจัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนและชุมชน
2. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. ให้บุคลากร องค์กร และสถาบันในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง มีวิธีการเรียนรู้และมีทักษะแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง
5. มีการทำวิจัยในชั้นเรียน
6. ประเมินผลตามสภาพจริง โดยเน้นการประเมินควบคู่กับกระบวนการเรียนการสอน และประเมินจากการปฏิบัติจริง

7. ประชาสัมพันธ์การเรียนรู้แบบการเรียนการสอน เช่น สร้างความเข้าใจ แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเกี่ยวกับการเรียนการสอน จัดแสดงผลงานเกี่ยวกับการเรียน การสอน

กรมวิชาการ (2543 : 11-15) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาครุภัณฑ์เพื่อเป็น ครุต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้และเกณฑ์คุณลักษณะของครุภัณฑ์เพื่อพัฒนาเป็นครุต้นแบบ ไว้ 3 ด้าน คือ ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล ด้านศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ และ ด้านการพัฒนา เพื่อครุภัณฑ์ที่ดี

1. ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล

- 1.1 คุณธรรม ประพฤติและปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี
- 1.2 รักและเมตตาคิมย์
- 1.3 รักและสรรทิราในวิชาชีพครุ
- 1.4 มีบุคลิกภาพและนุழຍสัมพันธ์ที่ดี สามารถดำรงชีวิตและทำงาน ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข
- 1.5 อบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ ค่านิยม และนิสัย ที่ถูกต้องดึงงานแก่คิมย์

- 1.6 มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดอย่างสร้างสรรค์
- 1.7 มีความสามารถในการให้คำปรึกษาในด้านการเรียนและชีวิต
- 1.8 ศึกษาค้นคว้าและแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้ในการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์

2. ด้านศักยภาพในการจัดการเรียนรู้

- 2.1 มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรทั้งเนื้อหาสาระ ธรรมชาติ ของวิชาและ ธรรมชาติของผู้เรียน
- 2.2 มีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดผลลัพธ์แก่คิมย์
- 2.3 พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด
- 2.4 มีความสามารถในการเสริมสร้างบรรยายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 2.5 มีความสามารถในการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง
- 2.6 มีความสามารถในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

3. ค้านพัฒนาเพื่อครู

3.1 ครรภชาที่จะเข้ามานำเสนอครุภัณฑ์

3.2 เตือนใจให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านแก่เพื่อนครู

3.3 จัดเวลาและกิจกรรมนิเทศเครือข่ายครูในลักษณะกลบายนิติ

ได้อย่างเหมาะสม

โดยสรุปแล้ว การพัฒนาครุภัณฑ์ด้านวิชาการนี้จำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในด้านวิชาการที่รับผิดชอบ ด้านคุณธรรม ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู

3.6 การอบรมหรือฝึกอบรมทางด้านวิชาการ

การอบรมหรือฝึกอบรมทางด้านวิชาการ (กรมสามัญศึกษา. 2545 : 37)

ได้ให้ความหมายว่า การได้รับการฝึกอบรมในสาขาวิชาที่สอนหรือในงานวิชาการที่กำลังปฏิบัติอยู่ ซึ่งในรอบ 2 ปี ทุกคนที่ปฏิบัติงานต้องได้รับการอบรม

วิสาห สิงห์วิสัย (2545 : 56) ได้กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่จะส่งเสริมให้ข้าราชการได้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงานมากขึ้น และพัฒนาให้ข้าราชการผู้ปฏิบัติมีทัศนคติที่ดีต่องาน มีความคิดเห็นในการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

พรศรี ฉินแก้ว (2545 : 17-18) ได้เสนอรูปแบบการอบรมทางวิชาการไว้ดังนี้

1. การฝึกอบรมในโรงเรียนพัฒนานิเทศชีพครูเน้นการปฏิบัติจริงโดยสถานบัน

พลิกครูเป็นหลักสูตรระยะสั้น และระหว่างขา

2. การฝึกอบรมทั้งโรงเรียน (The Whole School Approach) เป็นการ

ฝึกอบรมเพื่อปรับปรุงรักษาบุคลากรในโรงเรียน โดยมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

3. การพัฒนาโดยตัวครูเองและพัฒนาเพื่อครูตามเงื่อนไขที่กำหนด (Peer

Group Development) เป็นการให้ทุนอุดหนุนในการพัฒนาผลงานโดยผ่านกระบวนการพัฒนา

ครุภัณฑ์ ครุต้นแบบ และครุแห่งชาติ การพัฒนาแนวโน้มครุภัณฑ์ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนา

ครุต้นแบบ และครุแห่งชาติ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องนำความรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นไปขยายผลพัฒนาเพื่อครูอีกจำนวนหนึ่ง เมื่อผ่านการประเมินแล้วจะได้รับการรับรอง

4. การพัฒนาครูโดยให้ครูพัฒนาตนเอง (Self Development) เป็นการให้ครูพัฒนางานโดยอิสระ แต่จะได้รับการคัดเลือกและรางวัลเมื่อผลงานได้รับการตัดสินให้ชนะ การประกวดแข่งขันเด่นๆ

สรุปแล้ว การอบรมหรือฝึกอบรมทางด้านวิชาการ โรงเรียนต้องมีมาตรการในการสนับสนุนครูทุกชูปแบบให้ได้รับการอบรมตามสาขาวิชาที่รับผิดชอบ เพื่อให้ครูได้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานค้านการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

3.7 การสร้างบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา

กรมสามัญศึกษาได้กำหนดให้โรงเรียนมีธงมหิดลประจำสำนักการจัดบรรยายทางวิชาการ ไว้ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2540 : 37)

1. การจัดป้ายนิเทศ
2. การจัดห้องวิชาการ
3. การจัดพื้นที่ที่จัดเป็นแหล่งความรู้
4. การจัดห้องพิพิธภัณฑ์
5. การจัดนิทรรศการ
6. การจัดกิจกรรม
7. การจัดศูนย์วิชา
8. การจัดศูนย์สื่อ / ศูนย์ทรัพยากร
9. การจัดศูนย์การเรียน

กรมวิชาการ (2543 : 29-34) ได้จัดทำเครื่องมือในการประเมินตนเองในการจัดบรรยายทางวิชาการและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. โรงเรียนกำหนดนโยบายด้านบรรยายทางวิชาการและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้อย่างชัดเจน
2. มีการกำหนดบทบาทความรับผิดชอบ ไว้ชัดเจน
3. มีการพัฒนาสภาพทางภาษาภาพให้อื้อต่อการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน
4. ครูมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีทักษะในการจัดการ ฝรั่งaise ใช้เทคนิคในการสอนที่หลากหลาย มีมนุษยสัมพันธ์ดี บุคลิกภาพดี ความรู้ดี มีการจัดทำแผนการสอน

มีความรู้ความเข้าใจในตัวนักเรียนอย่างดี มีความสามารถประสานวิทยากรสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอนได้ มีความมั่นคงในอารมณ์

5. สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรในโรงเรียน โดยทำงานเป็นทีม มีบรรยายกาศของความเป็นประชาธิปไตยและกตัญญู บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์และกติกาเพื่อใช้ปฏิบัติในโรงเรียน มีการยกย่องชมเชยซึ่งกันและกันบุคลากรในโรงเรียนยิ้มแย้มแจ่มใส่เป็นมิตรและจริงใจต่อกัน บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติต่อกันอย่างมีสัมมาคาระตามขั้นบธรรมเนียมประเพณี

6. การจัดบรรยากาศการเรียนการสอน มีวิธีการสอนที่หลากหลายและเน้นกิจกรรมกลุ่มนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผล มีกิจกรรมให้นักเรียนใช้ศูนย์วิชาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีการยกย่องชมเชยระหว่างนักเรียนกับนักเรียนและครูกับนักเรียน ถ่างเสริมให้นักเรียนใช้สภาพแวดล้อมธรรมชาติทึ้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเป็นแหล่งความรู้ โดยเน้นกระบวนการมีบรรยายกาศที่อบอุ่นเป็นประชาธิปไตยเกิดขึ้นระหว่างทำการเรียนการสอน

7. การจัดสิ่งแวดล้อมทางวิชาการ โดยการจัดศูนย์วิชาการต่าง ๆ เช่น ศูนย์สารสนเทศ มีพิพิธภัณฑ์การศึกษาในโรงเรียน มีมนต์ธารา มีการจัดพิพิธภัณฑ์การศึกษาในโรงเรียน มีการจัดห้องวิชาต่าง ๆ มีการจัดห้องปฏิบัติการ มีการจัดห้องสมุด เกมการศึกษามีการจัดศูนย์ดีของการศึกษา มีการจัดห้องโถง การใช้ศูนย์วิชาการอย่างคุ้มค่าและเกิดผลต่อการเรียนรู้ โดยนักเรียนเป็นผู้วางแผนการใช้ นักเรียนเป็นผู้ใช้ศูนย์ นักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการคุ้มครองฯ นักเรียนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงตกแต่งคุ้มครองฯ ศูนย์วิชาการต่าง ๆ นักเรียนใช้ศูนย์เพื่อการเรียนรู้โดยครูเป็นผู้สนับสนุน

สรุปแล้ว การสร้างบรรยายกาศทางวิชาการในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ต้องจัดทำจัดหา เพราะเป็นวิธีการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนวิธีหนึ่งซึ่งสิ่งที่สำคัญในการสร้างบรรยายกาศทางวิชาการนั้นควรประกอบด้วย ครุตี สภาพแวดล้อมทั้งภายใน ภายนอกคือ ผู้บริหารคือ กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนน่าสนใจ

3.8 การส่งเสริมการวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ในการส่งเสริมการวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนนี้ กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานไว้ว่า (กรมสามัญศึกษา. 2540 : 38)

1. โรงเรียนต้องส่งเสริมให้ครุ-อาจารย์มีความรู้ในการวิเคราะห์วิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

2. โรงเรียนจัดให้ครุ-อาจารย์นำความรู้ไปดำเนินการวิเคราะห์วิจัย

3. ให้ครุ-อาจารย์นำผลการวิเคราะห์วิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียน

การสอน

4. ให้ครุ-อาจารย์ประเมินผลการดำเนินการและเผยแพร่ผลการวิเคราะห์วิจัย ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

ยุทธนา ปฐมราชติ (2544 : 59) ได้กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครูที่ต้องจัดทำควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ที่ครูต้องใช้บูรณาการความรู้ ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ในภาคีนักวิชาสอน ต่อ หรืออนวัตกรรมต่าง ๆ พstan กับแนวคิดพื้นฐานของการวิจัย ในการประยุกต์ใช้เพื่อวางแผนและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

วัลลภ กันทรัพย์ (2541 : 55) ได้กล่าวว่า ถ้าเราจะส่งเสริมหรือเริ่มใหม่การวิจัย ในสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทสำคัญทั้งในการเริ่ม และดำเนินการ คือ ส่งเสริมให้บุคลากรทำวิจัยเพื่อพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบ และนำผลการวิจัยไปใช้จริง หรือไม่ก็พยายามศึกษาผลงานวิจัยที่เขาทำอยู่แล้ว และนำมาใช้ในงานของตน เพื่อให้การส่งเสริมประสบความสำเร็จ ผู้บริหารควรกระตุ้น ทางานเพิ่มเติมความรู้ความสามารถด้านการวิจัยให้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ติดตาม แสดงความสนใจ ตลอดจนรับทราบผลการวิจัย หรือ ผลการศึกษา งานวิจัยของเขานอกจากนี้ผู้บริหารอาจเร่งการฝึกเป็นคนที่ตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลหรือหลักฐาน ที่ชัดเจน ไม่ใช่แต่ความคิดเห็นของตนแต่ผู้เดียวลงมือทำวิจัย หรือเริ่มใหม่การวิจัยในเรื่อง เกี่ยวกับการพัฒนางาน หรือสถานศึกษา ซึ่งหมายถึง งานภาพรวม งานเชิงบริหาร หรือ งานอื่น ๆ ที่ผู้บริหารต้องดูแลในการทำวิจัยนี้อาจลงมือทำเองในฐานะผู้วิจัย หรือตั้ง คณะกรรมการขึ้นวิจัยโดยผู้บริหารเป็นผู้ร่วมคิดและตัดสินใจ ขณะทำงานเป็นผู้ลงมือทำ แต่ผู้บริหารต้องรับรู้ผลวิจัยและเป็นผู้นำผลวิจัยนี้ไปใช้ทั้งโดยตรงหรือส่งต่อให้ผู้ร่วมงานใช้

บัญชา อัจฉริยะ (2541 : 59-60) ได้กล่าวว่า การนำผลการวิจัยไปใช้ปฏิบัติ มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติได้นั้น จำเป็นที่หน่วยงานทุกหน่วยงาน ได้มีการ ส่งเสริมให้มีการนำผลการวิจัยไปใช้ โดยให้มีการกระทำควบคู่ไปกับการปฏิบัติงาน ทางการศึกษา เพื่อนำข้อค้นพบจากผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาหรือ แก้ปัญหาทางการศึกษา ที่กำลังประสบอยู่ ซึ่งผู้บริหารทุกระดับต้องมีการสร้างบรรยากาศ ที่เกื้อกูลต่อการวิจัยทางการศึกษางานจะทั้งเกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การพัฒนา การศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเป้าหมายของหลักสูตรยิ่งขึ้น ได้แก่

1. ทุก ๆ หน่วยงานการศึกษาจะต้องมีนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนต่อการ กำหนดบทบาทและหน้าที่ในการนำเทคนิคการวิจัยนำหน้าการพัฒนาระบวนการเรียน การสอนเพื่อให้เกิดการพัฒนาครุยวิจัยในปัจจุบันและอนาคตอย่างแท้จริง
2. หน่วยงานต้นสังกัดที่มีโรงเรียนอยู่ในความควบคุมจะต้องกำหนด เป็นนโยบายหลักที่ชัดเจนว่าการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครุภัติทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแท้จริง บนพื้นฐานของผลการวิจัยเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตามภาระหน้าที่ จะละเอียดไม่ได้
3. ผู้บริหารในหน่วยงานทางการศึกษา จะต้องเป็นผู้นำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริม และช่วยให้ครุภัติความต้องการในการสร้างสรรค์ผลงาน ทั้งเพื่อประโยชน์ต่อการเรียน การสอนและการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การทำงาน
4. การเน้นให้ทุก ๆ หน่วยงานทางการศึกษาตั้งแต่ระดับผู้บริหารตลอดจนถึง ระดับผู้ปฏิบัติได้ทราบนักถึงความสำคัญของการทำวิจัยการพัฒนาการเรียนการสอน โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาจะต้องมีครุภัตินำทางการวิจัยในทุก ๆ สถาบันการศึกษา
5. การให้มีการอบรม ประชุม สมัมนสา ให้ความรู้ความเข้าใจกับครุ-อาจารย์ ผู้สอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งแนะนำแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการ ของการวิจัยให้ไปในทิศทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่น
6. การให้ความสำคัญต่ocrุภัติในสถาบันการศึกษาที่ได้ผลิตผลงานการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่ร่วมมือให้ โดยการเผยแพร่ เกี่ยวกับคุณของครุภัติทำวิจัย การคัดเลือกผลการวิจัยที่ดีเด่นทั้งในระดับจังหวัด เขตการศึกษา และประเทศ

7. การให้มีการปลูกฝังจริยธรรม และจรรยาบรรณของนักวิจัยในห้องถิน เพื่อสร้างความรักและครุทิษาต่อการพัฒนาการวิจัย

8. การจัดให้มีมรมครุญทำวิจัยและนักวิจัยในแต่ละจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานกิจกรรมการวิจัยกับการพัฒนาการเรียนการสอนในห้องถิน

9. การจัดทำเอกสารเป้าหมายของการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายการวิจัย ซึ่งจะให้ผู้อื่นในเครือข่ายการวิจัยทุกระดับทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจในการทำงานวิจัย

10. การสร้างระบบการประสานงานของเครือข่ายการวิจัยที่ชัดเจน โดยพิจารณาถึงปัญหาอุปสรรคและความต้องการทั้งในระดับปฏิบัติ และระดับบริหาร ในแต่ละหน่วยงานการศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

สรุปแล้ว การส่งเสริมการวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในปัจจุบัน เพราะการเตรียมการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง ทั้งสภาพนักเรียนและวิธีการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ วิจัย ในการพัฒนาระบวนการต่าง ๆ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

กรณิตย์ กวนดา (2541 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร พนว่า ภาพรวมของโรงเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จำแนกตามขนาดโรงเรียน พนว่า ไม่มี ความแตกต่างกัน ปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการวางแผนงานค้านวิชาการอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นงบประมาณฝ่ายวิชาการ ไม่เหมาะสม เนื่องจากมีปัญหาอยู่ในระดับมาก การดำเนินงานวิชาการขาดการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้นักเรียนไม่มีโอกาสเลือกกลุ่มการเรียนตามความต้องการ ความสนใจ และความสนใจ การจัดการสอนแทนคำนินการไม่สม่ำเสมอ การจัดการเรียนการสอนไม่เน้น นักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ปริชา พันธ์สีดา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการ ของคณะกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการโรงเรียน

ประณมศึกษาที่เป็นข้าราชการครูและไม่ใช่ข้าราชการครู มีความต้องการการจัดการเรียน การสอนด้านการบริหารบุคลากรทางวิชาการอยู่ในระดับมาก

พิสิทธิ์ จันทร์เนตร (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง การศึกษาปรับเปลี่ยนเพิ่ม การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ได้ให้ข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการว่า

1. รัฐควรจัดอัตราคำลังครุให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ตามเกณฑ์ ก.ค.
2. รัฐควรพิจารณาเงินเดือนของข้าราชการครูให้มากกว่าข้าราชการฝ่ายอื่น เพื่อจูงใจให้คนเก่ง คณิต มาเป็นครู

วิชิต บุญลิศ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประณมศึกษาจังหวัด อุตรธานี พบร่วมของโรงเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านห้องสมุด งานวัดผล ประเมินผล และงานประชุมอบรมทางวิชาการ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนที่มีความสำคัญ อันดับแรก คือ

1. การจัดทำแผน / โครงการด้านวิชาการประจำปี
2. การร่วมกันวางแผนการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน
3. การสนับสนุนครุศึกษาหาความรู้ อบรม และการศึกษาดูงาน
4. การจัดสนับสนุนงบประมาณด้านวัสดุอย่างเพียงพอ
5. การร่วมกันวางแผนการเรียนการสอนภายในโรงเรียน

วัฒนพงษ์ เสนา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยปัญหาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสระบุรี พบร่วม ปัญหาในการปฏิบัติงาน ตามแผนงานวิชาการ คือ ครุชั้น ไม่ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ขาดแคลนด้านทรัพยากร ในการนำหลักสูตรไปใช้ ไม่สามารถเปิดวิชาเดือดเดือดหรือข้างหลากหลายตามความต้องการ ของนักเรียนได้ ครุขาดการควบคุมดicitามความกิจกรรมอิสระของนักเรียน การจัดกิจกรรม ไม่หลากหลายไม่ตรงกับความสนใจของนักเรียน ครุขาดการค้นคว้า วิจัยและผลิตเอกสาร ทางวิชาการ นักเรียนขาดความรับผิดชอบในการแท็บผลการเรียน

ศิริพร จันท์โชติ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองไม่เข้าใจหลักการเตรียมความพร้อมของเด็ก ต้องการให้อ่านออกเสียงได้ จำนวนนักเรียนในชั้นมากเกินไป ครุขากความชำนาญในการจัดกิจกรรม และไม่ใช้สื่อในการเรียน การสอน ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และครุยังขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดผลการศึกษา

3. งานด้านวิชาการควรจะเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน
4. รัฐควรยกระดับมาตรฐานทางด้านวิชาการของทุกโรงเรียนให้เท่าเทียมกัน
5. งานวิชาการควรจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาความดี

ความชอบ

จาร เหมือนแม่น (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระบบทริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล เขตการศึกษา 6 พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติส่วนใหญ่ คือ ครูไม่ได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ครุขากทักษะในการผลิตและซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือสำหรับห้องสมุด การนิเทศการเรียน การสอน ไม่สามารถจัดได้อย่างสม่ำเสมอ ขาดบุคลากรรับผิดชอบงานด้านวิชาการ โดยเฉพาะครุจัดการเรียนการสอน โดยเน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ และโรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดปั้นชุมชนอบรมทางวิชาการ

เฉลียว เหล่าสุทธิ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระบบทริหารงานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา เช่น ค่ารายร้อยของโรงเรียน ในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียล เพื่อeng ประเทศไทย พบว่า ปัญหาของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีการแจ้งระเบียบประกาศคำสั่งที่กระชันซึ่งก่อให้เกิดความไม่สงบภายใน ขาดผู้ให้กำเน้นนำ ภาระงานและโครงการมากเกินไป ครุขากความรู้ในการวิเคราะห์ข้อสอบ ขาดผู้ให้กำเน้นนำ เกี่ยวกับการนิเทศการสอน และสถานที่ของชุมชน / ชุมชนไม่เหมาะสม

เผดียง เสียงสกุล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การนิเทศงานวิชาการ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาการนิเทศงานวิชาการ ได้แก่ ในการประเมินสภาพการทำงานโรงเรียนมีการ สำรวจการนิเทศงานวิชาการร่วมกันเป็นส่วนน้อย ปัญหาเกี่ยวกับการจัดลำดับความสำคัญ ของงาน พบว่าครูมีส่วนร่วมน้อยเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการนิเทศ

งานวิชาการ ปัญหาในการวางแผนการนิเทศงานวิชาการ พบว่า ครุขากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน ปัญหาด้านการจัดสรรงรัพยากรที่สำคัญ คือ โรงเรียนยังไม่สามารถส่งเสริมให้มีการนิเทศงานวิชาการอย่างทั่วถึงทุกหน่วยงาน และ โรงเรียนยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานของการนิเทศงานวิชาการ

สุคนธ์ ธรรมพุทธ (2543 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเพื่อศึกษาความคิดของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนกลุ่มครุสภารกรุงเทพฯ พบว่า

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้มีปัญหา คือ ไม่เตรียมครูผู้สอนก่อนใช้หลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนมีปัญหา คือ ครูมีภารกิจมากเกินไปและขาดการติดตามการดำเนินงาน
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอนมีปัญหา คือ สื่อการสอนไม่เพียงพอและไม่มีห้องสื่อการสอน
4. ด้านการวัดผลประเมินผลมีปัญหา คือ การสอนช่องเสริมไม่ต่อเนื่องครูผู้สอนไม่เข้าใจการวัดผลประเมินผล
5. ด้านห้องสมุดมีปัญหา คือ จำนวนหนังสือไม่เพียงพอและครูผู้สอนมีภารกิจมากเกินไป
6. ด้านการนิเทศการศึกษามีปัญหา คือ ครูไม่ได้รับการนิเทศ ฝ่ายวิชาการไม่ติดตามประเมินผล
7. ด้านการประชุมอบรมทางวิชาการมีปัญหา คือ ขาดงบประมาณ สมชาย แก้วชนะ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง 3 อันดับแรก คือ การส่งเสริมการสอน งานห้องสมุด วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ส่วนความต้องการในการมีส่วนร่วมบริหารวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นอยู่ในระดับมาก

สมชิต ขันขวາ (2544 : บพคดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารบุคคล ยกเว้น การบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมาก

สำราญ หาญประเสริฐ (2544 : บพคดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอุบลราชธานี จังหวัดขอนแก่น จากการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้าน กรรมการสถานศึกษากลุ่มตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมน้อยทุกด้าน ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีปัญหาทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยดังต่อไปนี้ กรรมการสถานศึกษาซึ่งไม่รู้จักหน้าที่ พอดขาดความรู้ ประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญแก่กรรมการสถานศึกษา การคัดเลือกคนเป็นกรรมการสถานศึกษา และมีการประชุมน้อยครั้งมาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความต้องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ศาสตร์ศิลป์ ชิลโน (2546 : บพคดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตนิเทศที่ 4 สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตนิเทศที่ 4 สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามหน้าที่ทั้ง 12 ด้าน พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเตรียมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษา เป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐานด้านปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น ด้านให้ความเห็นชอบแก่แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาและ ด้านแต่งตั้งที่ปรึกษา

หรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร ที่เหลือ 7 ด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เคลโลมนี (Claycomb, Caria Lee. 1995 : Abstract) ได้ทำการศึกษาบทบาท ในการตัดสินใจของนักการศึกษาระดับห้องถัน และผู้บริหาร โรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นไปตามระเบียบของกฎหมายการปฏิรูปการศึกษาของอังกฤษและเวลส์ ในระหว่าง ปี 1986 – 1988 โดยมุ่งเน้นให้เปลี่ยนแปลงอ่อนโยนในการตัดสินใจจากผู้ผลิตทางการศึกษา ไปยังผู้บริโภคทางการศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง สมาชิกชุมชนที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารของ คณะกรรมการ โรงเรียนการเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์และการสังเกตจากครูใหญ่ ผู้บริหาร ในคณะกรรมการ โรงเรียนที่เป็นผู้ปกครอง ประธานคณะกรรมการ โรงเรียนและผู้บริหาร จากโรงเรียน 5 โรง ผลจากการศึกษาพบว่า แม้ว่าจะส่งเสริมให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอ่อนโยน การตัดสินใจไปเป็นของผู้ปกครอง ชุมชน ครู และตัวแทนรัฐบาล ส่วนห้องถันก็ตาม การตัดสินใจไปเป็นของผู้ปกครอง ชุมชน ครู และตัวแทนรัฐบาล ส่วนห้องถันก็ตาม นักการศึกษาวิชาชีพที่ยังมีบทบาทในการควบคุมการตัดสินใจของ โรงเรียน โดยเฉพาะ นักการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการสอน นอกจากนี้ผู้บริหารส่วนห้องถัน ได้เข้ามา มีบทบาทในการตัดสินใจในบางเรื่องมากยิ่งขึ้น

เดลาย์เลย์นี (Delaney, Rebecca. 1997 : Abstract) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ โรงเรียนและความคิดเห็นนี้ทำให้ เข้าประสานความสำเร็จ จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ สามารถสนับสนุนให้การ สนับสนุนอย่างเต็มใจและทำให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยที่เข้มแข็งขึ้น แต่ถ้าไม่สามารถ ทำได้จะส่งผลทำให้สามารถมีความไม่พึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของ โรงเรียนได้ การศึกษารั้งนี้ได้เห็นข้อมูล โดยใช้การสังเกตการประชุมของคณะกรรมการ โรงเรียนและ สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 6 คน โดยเน้นการสำรวจความต้องการและความปรารถนา ของผู้ปกครองที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลการศึกษาโดยสรุปพบว่า เมื่อได้ ที่ผู้ปกครองนักเรียนเลือกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาการศึกษา ของ โรงเรียน จะทำให้พวกเขาเข้ามาร่วมด้วยความพึงพอใจหรือเต็มใจในการจัดการศึกษา ของ โรงเรียน ถ้าผู้นำทางการศึกษามิ่งมองรับ หรือไม่รับรู้ เพียงกับการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง ต้องทำให้โรงเรียนเกิดความแตกแยกไปจากสาระณัช ซึ่งจะส่งผลกระทบสนับสนุน การจัดการศึกษาของสาระณัชคนน้อยลงไปได้

บริตติ้งแฮม (Brittingham. 1998 : 1406-A) ได้ทำการศึกษาลักษณะการเปรียบเทียบความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ในมลรัฐวิสคอนซิน ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องปฏิบัติตามเป้าหมายข้อที่ 8 ของการศึกษาแห่งชาติได้ระบุว่า “ทุกโรงเรียนจะต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับครอบครัวในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเจริญของงานในด้านสังคม อารมณ์ และวิชาการ” โรงเรียนดังกล่าวมีความเชื่อว่า คุณภาพการสอนจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องมีการสื่อสารเป็นประจำให้ผู้ปกครองทราบว่า โรงเรียนได้สอนอะไร ให้กับลูกหลานของเข้า สอนอย่างไร และผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนอย่างไร ลักษณะสำคัญที่โรงเรียนแห่งนี้ได้เก็บคือ บีดัดกิจกรรมผู้นำ ความร่วมมือและการสื่อสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสภาพเด็ก ๆ ในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก เยาวชน และครอบครัว สิ่งนี้เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมืออย่างเข้มแข็งระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ในการสร้างความร่วมมือดังกล่าวจะต้องเกิดขึ้นภายใต้บรรยากาศความร่วมมือที่เน้นการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการร่วมกัน และมีการสื่อสารระหว่างกันอย่างตรงไปตรงมา

แฮริส (Harris. 1998 : 1437) ได้ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเมืองนามเบียนกับชุมชน โดยมีกรอบความคิดว่า “ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และชุมชนมีส่วนส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน” การศึกษาพบว่า ก่อนที่นานมีเมียนทำความตกลงร่วมมือกับประเทศทวีปยุโรป ชุมชนจะเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการคุ้มครองการจัดการศึกษา โดยการฝึกอบรม เยาวชน จะทำงานร่วมมือกับโรงเรียน ภายนอกมีการนำระบบการจัดการศึกษาจากยุโรปมาใช้ รวมด้านคุณธรรมที่ 18 ทำให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาลดลง แต่มีบุคลากรที่มีความสามารถด้านวิชาการเรียนการสอนเข้ามามีบทบาทหน้าที่แทน ในช่วงนี้กระทรวงศึกษาธิการของนามเบียได้กำหนดเป้าหมายให้ทุกหน่วยเข้ามามีบทบาทร่วมกันในการจัดการศึกษา และยังเน้นบทบาทสำคัญของชุมชนในการจัดการศึกษา โดยสรุปแล้วการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาทุกฝ่าย เพื่อสร้างสรรค์และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาระดับชาติ

อสโตร์ว (Ostrow. 2002 : Abstract) ได้ศึกษาผลของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการประสบผลสำเร็จของการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนที่เป็นบุตรหลานของผู้อพยพชาวอเมริกันและชาวภูมิภาคอื่นๆ โดยศึกษาประเด็นที่กำลังเผชิญหน้ากับผู้อพยพ ซึ่งเป็นช่องทางที่จะเข้าใจว่าทำไม่ผู้ปกครองนักเรียนชาวอเมริกันและชาวภูมิภาคอื่นๆ จึงเข้ามายieldมากกว่าผู้อพยพชาติอื่น ๆ ใน การศึกษาของบุตรหลานของตน ผู้ปกครองของเขาต้องอดทนต่อความทุกข์ยากอย่างสาหัสก่อนเข้ามาอยู่ในสหรัฐ การมาตั้งถิ่นฐานใหม่และการปรับตัวเข้ากับสังคมอเมริกันได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ที่ยากลำบากในสังคมกลางเมือง และจากการเดินทางของพยพที่ตรากรคร่ำข้างหนักมาสู่สหรัฐ

สปาร์ค (Sparks. 1960 : 3605-A) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเป็นครูใหญ่ของโรงเรียนในรัฐเคนตักกี้ ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่ใช้เวลาในการบริหารงานมากที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ การนิเทศการสอน การประชาสัมพันธ์งานวิชาการ งานธุรการกิจกรรมเสริมหลักสูตร การควบคุมระเบียบวินัย และพบว่า ครูใหญ่ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีความเข้าใจในการบริหารงานดีกว่าครูใหญ่ในโรงเรียนขนาดเล็ก

วิลเลียมส์ (Williams. 1972 : 4909-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐอินเดียนา ส ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่ส่วนมากใช้เวลาในการประเมินผลและปรับปรุงการสอนน้อย และมักจะมองหมายความรับผิดชอบในการประเมินผลและปรับปรุงการเรียนการสอนให้กับหัวหน้าหมวดวิชาการ การเยี่ยมห้องของครูใหญ่มีน้อยมาก และโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปรับปรุงการสอนน้อยลง

แม็ทธอส์ (Mattox. 1987 : 6061-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ เรื่อง ความต้องการในการปฏิบัติงานของครูใหญ่ในโรงเรียนในรัฐอิลลินอยส์ ประเทศอเมริกา พบว่า ความต้องการที่อยู่ในระดับสูงของครูใหญ่ คือ ความต้องการที่จะมีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านนิเทศการประเมินผล การปรับปรุงการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร

ครุก (Krug. 1990 : 46) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเรียนการสอนและความเป็นผู้นำจุดประสงค์การศึกษาเพื่อต้องการทราบว่าความเป็นผู้นำของผู้บริหารมีผลต่อการเรียนของนักเรียนอย่างไร และผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพทำอะไรบ้าง ในการศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาโดยการวัดการมีประสิทธิภาพและพัฒนาการของความเป็นผู้นำของโรงเรียน

และผู้บริหาร ผลการศึกษาพบว่าความหมายของครูใหญ่ในการกำหนดนโยบายโรงเรียน การจัดการด้านหลักสูตรการนิเทศการสอน การจัดบรรยายการเรียนการสอนในโรงเรียน มีผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียนนอกจากนี้ยังพบว่า บทบาทของผู้บริหารจะมีผลต่อนักเรียน ลักษณะของครูในโรงเรียนและชุมชน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การบริหารโรงเรียนต้องอาศัย กระบวนการบริหารและความร่วมมือกัน ระหว่างผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครู – อาจารย์ และ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย หลักการบริหารที่ดีนั้นผู้บริหารจะต้องนำหลักการและทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติ ให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบกับการมีภาวะผู้นำที่ดี การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ งานวิชาการนับว่าเป็นเรื่องสำคัญซึ่งมีการกำหนดกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มี ประสิทธิภาพ ได้แก่ การมีความชัดเจนทึ้งในด้านครุผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน ชุมชน และผู้บริหาร การกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศติดตามผล การวิจัย เพื่อพัฒนา การจัดกิจกรรมซ่อมเสริมผู้เรียน การปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพ การส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและชุมชน การดำเนินงานด้านวิชาการดังกล่าว ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการยอมรับจากชุมชนและบุคคลภายนอก ภายใต้ องค์ประกอบหลักประการที่แตกต่างกัน ได้แก่ ทรัพยากร ศักยภาพของโรงเรียน ขนาดของ โรงเรียนที่แตกต่างกันย่อมมีการดำเนินงานวิชาการที่แตกต่างกัน